

Til Universitetsstyret
Fra Universitetsdirektøren

Sakstype: Diskusjonssak
Møtesaksnr.: D-sak 2
Møtenr.: 3/2017
Møtedato: 2. mai 2017
Notatdato: 21. april 2017
Arkivsaksnr.: 2016/1367
Saksansvarlig: Pål Vegard M. Pettersen
Saksbehandler: Per K. Heitmann

Modeller for finansiering av utviklingsavtaler

Bakgrunn

Kunnskapsdepartementet (KD) er som kjent i ferd med å innføre en ordning med flerårige utviklingsavtaler. Utviklingsavtalene skal bidra til å oppnå målene om høy kvalitet, tydeligere profil og en bedre arbeidsdeling i sektoren. UiO er en av fem pilotinstitusjoner som så langt har inngått en utviklingsavtale med KD, jf. tidligere behandlinger i styret. Det tas sikte på at samtlige universiteter og høyskoler skal ha slike avtaler fra 2019.

I statsbudsjettet for inneværende år varsles det at KD skal legge fram forslag til hvordan økonomiske virkemidler kan kobles til avtalene i statsbudsjettet for 2018. KD sendte 29. mars 2017 ut et notat om dette der man ber om innspill fra institusjonene til ulike modeller (vedlegg 1).

Universitetsledelsen har allerede drøftet saken med dekanene, men ønsker også innspill fra styret før svar sendes departementet iht. frist 12. mai.

Hovedproblemstillinger

Under følger universitetsledelsens foreløpige skisse til svar til departementet:

1. UiOs primære standpunkt er en advarsel mot å knytte økonomi til utviklingsavtalene:
 - a) Det er usikkert om økonomiske insentiver er av særlig stor betydning for gjennomføring av kvalitetsutvikling, tydeligere profil og bedre arbeidsdeling i sektoren.
 - b) Å knytte økonomiske virkemidler til måloppnåelse i en utviklingsavtale innebærer en finansiell risiko for den enkelte institusjon som kan bidra til at målene som formuleres blir mindre ambisiøse.
 - c) 35 - 40 % av UiOs ressurser er allerede knyttet opp mot resultatinsentiver og konkurranse om forskningsprosjekter, og det er ikke godtgjort at mer konkurranse gir bedre institusjoner; en stor basis er viktig for langsiktig utviklingsarbeid.
 - d) I styringen av universiteter og høyskoler er balanse mellom virkemidler som finansiering og styringsdialog et sentralt poeng – UiO ser potensialet i utviklingsavtaler og anbefaler at avtalene brukes som et virkemiddel til å forbedre styringsdialogen.
2. UiOs sekundære standpunkt – gitt at det likevel knyttes økonomi til utviklingsavtalene (jf. de konkrete spørsmålene KD ber om tilbakemelding på):
 - a) KD indikerer at 1 – 7 % av bevilgningsrammen skal gjelde utviklingsavtalen. Post 50-bevilgningen til UiO er i 2017 på i overkant av 5,3 mrd. kroner, noe som i så fall

innebærer en avsetning til formålet på mellom 53 og 371 mill. kroner. Dette er betydelige beløp og innebærer en relativt stor finansiell risiko. Det er heller ikke godtgjort at størrelsen på den økonomiske rammen er avgjørende for måloppnåelse. UiO ønsker derfor at satsingen finansieres med midler utenom institusjonsrammen (primært friske midler), eller at prosentandelen av bevilgningsrammen holdes lavest mulig.

- b) Institusjonene vil trenge de midlene de har for å gjennomføre innholdet i utviklingsavtalene. Det er derfor viktig at midlene fordeles/holdes ved oppstart av avtaleperioden. Belønning for måloppnåelse kan være tilførsel av friske midler.
- c) Norske universiteter og høyskoler er svært heterogene, og utviklingsavtalene understreker ønsket om å bevare og forsterke heterogeniteten. Målene i avtalen vil derfor være av svært forskjellig karakter, noe som gjør det vanskelig å knytte økonomi til avtalene. Vanskeligere – og svært unaturlig – ville det være om utviklingsavtalene skulle lede til bevilgningsmessig omfordeling i sektoren.
- d) Vurdering av måloppnåelsen i utviklingsavtalene bør skje i regi av en internasjonal komite – ikke av f.eks. NOKUT og/eller NFR.

Ideen om norske utviklingsavtaler ble lansert i rapporten fra Regjeringens ekspertutvalg som gjennomgikk sektorens finansieringssystem i januar 2015. I høringsinnspillet til denne gjennomgangen og punktet om utviklingsavtaler uttrykte UiO et forsvar for den institusjonelle autonomien (vedlegg 2).

Som nevnt over er UiO en av fem pilotinstitusjoner som har inngått utviklingsavtale med KD, p.t. helt uten økonomiske virkemidler (avtalen er gjengitt i tildelingsbrevet for inneværende år, jf. vedlegg 3). Det er åpenbart nødvendig, slik også KD åpner for, å reforhandle avtalen dersom det knyttes økonomiske virkemidler til den. Det virker ellers sannsynlig at iverksettelsen av økonomiske virkemidler avventes til alle institusjoner i UH-sektoren omfattes av utviklingsavtaler.

Til diskusjon

Har styret innspill til svaret som skal sendes departementet?

Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
universitetsdirektør

Pål Vegard M. Pettersen
strategiansvarlig forskning og utdanning

Vedlegg:

1. KDs notat om innspill til modeller for finansiering av utviklingsavtaler.
2. UiOs høringsinnspill til gjennomgangen av finansieringssystemet i 2015.
3. Utviklingsavtalen mellom UiO og KD, jf. Tildelingsbrev 2017.

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref
16/1467-

Dato
29.03.2017

Innspill til modeller for finansiering av utviklingsavtaler

1. INNLEDNING

Kunnskapsdepartementet (KD) innfører gradvis en ordning med flerårige (3-4 år) utviklingsavtaler mellom departementet og de statlige universitetene og høyskolene. I 2017 er det etablert en pilot med fem institusjoner, og ordningen vil bli utvidet til ytterligere fem institusjoner i 2018. KD tar sikte på at alle statlige universiteter og høyskoler skal ha utviklingsavtaler fra 2019, se nærmere omtale i tildelingsbrevet for 2017.

Utviklingsavtalene skal bidra til å oppnå målene om høy kvalitet, tydeligere profil og en bedre arbeidsdeling. I Prop. 1 S (2016-2017) er det varslet at KD tar sikte på å legge fram forslag til hvordan økonomiske virkemidler kan kobles til avtalene. Dersom KD knytter økonomiske virkemidler til avtalene, vil departementet ta initiativ til dialog om eventuell justering av avtalene for pilotinstitusjonene slik at de kan tilpasses nye forutsetninger, jf. tildelingsbrevet for 2017 til pilotinstitusjonene.

Kunnskapsdepartementet ønsker en god diskusjon med sektoren om hvordan økonomiske virkemidler kan kobles til avtalene og hvordan dette kan understøtte formålet med dem. I dette brevet diskuteres hovedspørsmål som er sentrale i utformingen av økonomiske virkemidler knyttet til avtalene. Basert på dette beskrives tre eksempler på mulige modeller.

KD ønsker vurderinger og innspill til hovedspørsmålene, de tre modellene og andre alternativer.

2. GENERELLE PROBLEMSTILLINGER KNYTTET TIL VALG AV MODELL

I januar 2015 la en ekspertgruppe ledet av Torbjørn Hægeland fram rapporten *Finansiering for kvalitet, mangfold og samspill. Nytt finansieringssystem for universiteter og høyskoler*¹. I tillegg til justeringer i de resultatbaserte indikatorene, foreslo ekspertgruppen innføring av flerårige avtaler mellom departementet og den enkelte institusjonen for å premiere differensiering og kvalitetsforbedring basert på helhetlige vurderinger. Forslaget innebar at også kvalitative vurderinger skulle få innvirkning på rammebevilgningen til institusjonene. Dette som tillegg til de kvantitative, resultatbaserte indikatorene i finansieringssystemet.

Ekspertgruppen foreslo en modell hvor fem prosent av institusjonenes rammebevilgning knyttes til utviklingsavtalene. Midlene skulle settes av innenfor gjeldende rammebevilgning, men ekspertgruppen pekte også på muligheter og innretninger for å legge til friske midler utover dagens rammer. Ekspertgruppen foreslo å opprette en uavhengig komité til å vurdere avtalene.

Departementet mener følgende spørsmål er særlig relevante for å vurdere ulike modeller for avtaler med økonomiske virkemidler:

- Hvordan kan avtalene finansieres og hvor mye midler bør knyttes til avtalene?
- Når bør midlene fordeles, ved avtalestart, underveis, ved avtaleslutt?
- Hvordan bør midlene fordeles?
- Hvem bør vurdere måloppnåelsen?

KD går gjennom disse spørsmålene i det følgende. Underveis viser vi til erfaringer og eksempler fra andre land som i hovedsak er hentet fra en rapport fra CHEPS². Rådet fra CHEPS er å ikke blindt kopiere andre lands systemer, men å se avtaler i sammenheng med hele styringssystemet. Systemet for finansiering av utviklingsavtaler må samvirke godt med dagens resultatbaserte finansieringssystem. Prøveordningen med utviklingsavtaler skal legge grunnlaget for at utviklingsavtaler kan bli en fast del av styringsdialogen for alle statlige institusjoner. KD vil, i dialog med institusjonene, vurdere behovet for forenklinger i målstrukturen for sektoren, jf. tildelingsbrevet for 2017.

2.1 Hvordan kan avtalene finansieres og hvor mye midler bør knyttes til avtalene?

Utviklingsavtaler finnes i ulike varianter i andre land der blant annet finansieringsmåten og omfanget varierer. Noen land har finansiert avtalene som del av den enkelte institusjons eksisterende bevilgning, det vil si at det er egen måloppnåelse som påvirker egen bevilgning, mens andre har omfordelt midler mellom institusjonene. Noen har finansiert avtalene innenfor

¹ https://www.regjeringen.no/contentassets/95742f2460c74ee5aecf9dd0d2a8fc9f/finansieringuh_rapport.pdf

² de Boer, H. m.fl.: *Performance-based funding and performance agreements in fourteen higher education systems*. Center for Higher Education Policy Studies, Universiteit Twente, mars 2015

sektorens gjeldende budsjettrammer, mens andre har bevilget tilleggsmidler. Flere har også benyttet en kombinasjon av disse finansieringsmåtene. Nederland har benyttet en metode der deler av eksisterende bevilgning er koblet til avtalene, mens Italia har en variant med tilleggfinansiering. Finansieringsmåte og omfang må uansett kunne håndteres innenfor statens overordnede prinsipp om årlige budsjettvedtak.

Hægeland-gruppen foreslo at fem prosent av rammebevilgningen skulle knyttes til utviklingsavtalene. Fem prosent ble ansett som et riktig nivå for å balansere hensynene til stabilitet og effekt. Hægeland-gruppen mente at et felles resultatbasert finansieringssystem med kvantitative indikatorer og like insentiver for alle institusjonene kunne trekke i retning av mindre mangfold i sektoren. Ekspertgruppen mente at å koble fem prosent av bevilgningen til utviklingsavtaler kunne medvirke til at institusjonene i større grad rettet oppmerksomheten til kvaliteten på resultatene, heller enn å få høyest mulig uttelling på de resultatbaserte indikatorene.

Omfang av finansiering knyttet til avtalene varierer mellom landene i undersøkelsen fra CHEPS fra én - to prosent av eksisterende bevilgning opptil sju prosent. CHEPS skriver at det er delte meninger om hvor mye midler som bør kobles til avtaler for å oppnå gunstige effekter. En mindre sum midler kan ha vesentlig betydning for atferden, og en betydelig pengemengde kan også ha negative effekter.

Erfaringer fra vårt eget resultatbaserte finansieringssystem peker i retning av at pengemengde alene ikke avgjør styrken eller insentivvirkningen til den enkelte indikatoren.

Det økonomiske elementet i avtalene innebærer dessuten at en større del av bevilgningen blir resultatutsatt, noe som kan bli oppfattet som begrensende på institusjonenes faglige og økonomiske handlingsfrihet.

2.2 Når bør midlene fordeles, ved avtalestart, underveis, ved avtaleslutt?

Finansiering kan kobles til avtalene ved oppstart, underveis, ved avslutning eller som en kombinasjon av disse tre. Valg av tidspunkt for fordeling av avtalemidler innebærer også valg av belønnings- og/eller sanksjonsstruktur.

Den mest anvendte modellen i andre land er finansiering ved avtalestart og bortfall av tildelte midler til formålet dersom målene ikke er oppnådd ved avtaleperiodens avslutning. Nederland har som eksempel avtaler med denne varianten. Hvis målene ikke nås, kan institusjonene risikere å miste en andel av eller hele denne bevilgningen. Irland har valgt en annen variant med finansiering av avtaler på én prosent av bevilgningen ved start og med økning til fem-sju prosent underveis i perioden på grunnlag av erfaringene med utviklingsavtalene og måloppnåelsen underveis. Italia har en løsning med delvis finansiering ved oppstart og delvis ved avtaleslutt (tilleggsbevilgning) på grunnlag av måloppnåelsen.

Finansiering fra avtalens start gir gode insentiver for å oppnå resultater ved at finansieringen og målene er kjent fra begynnelsen til slutten i den aktuelle perioden. Det er mulighet for

belønning/sanksjon underveis og ved avslutning av perioden gjennom omfordeling av midlene.

Fordeling av midler underveis kan for eksempel gjøres etter måloppnåelsen så langt eller ambisjonsnivå i avtalene. Dersom det forutsettes finansiering ved tilleggsbevilgning har modellen en svakhet på grunn av prinsippet om ettårige statsbudsjetter. Alternativet er at det kan omfordeles midler underveis basert på de nevnte prinsippene.

Finansiering ved avslutning av avtalene kan skje gjennom nye midler og/eller omdisponerte midler over Kunnskapsdepartementets budsjett. Denne metoden har også en svakhet knyttet til nye midler fordi staten ikke kan garantere for økte bevilgninger framover i tid. Alternativet er også her at det kan omfordeles midler basert på grad av måloppnåelse.

Det kan vurderes å sette et tak for belønning/inndragelse av midler. Hægeland-gruppen foreslo at bare institusjoner som presterer særlig godt, bør få belønning ved avtalens slutt. Belønningen var oppad begrenset til fem prosent av rammebevilgningen, men også avhengig av tilgjengelige eller omdisponerte midler. Videre var forslaget at institusjoner som underpresterer bør få inndratt midler, også dette begrenset til fem prosent av bevilgningen. Innenfor en slik modell kan det imidlertid oppstå utfordringer når midlene skal fordeles, og det kan være forskjell mellom nivå på belønning og inndratte midler. Som eksempel vil muligheten for å gi belønning opp mot fem prosent til en institusjon med stor rammebevilgning, begrenses av hvor mange og store institusjoner som får inndratt midler.

CHEPS peker i sin rapport på at måloppnåelsen ved avtaleslutt kan være grunnlag for finansiering av avtalene i neste periode. Slike mekanismer er vurdert blant annet i Østerrike og Nederland.

Ved lav måloppnåelse som kan medføre redusert bevilgning, kan det vurderes å bygge inn mekanismer som gjør at reduksjonen i bevilgning fordeles over flere år. I kombinasjon med dialog om underveisvurderinger av måloppnåelse kan dette bidra til at avsetningene reflekterer reell risiko, dvs. unngå at institusjonene bygger opp unødvendig stor økonomisk buffer/avsetningsnivå, eller tar unødvendig høy risiko.

2.3 Hvordan bør midlene fordeles mellom institusjonene?

Finansiering av avtalene kan for den enkelte institusjon knyttes til institusjonens andel av eksisterende rammebevilgning, jf. over. Denne andelen kan være lik for alle institusjonene eller den kan variere avhengig av ambisjonsnivået i avtalene, økonomisk risiko eller tilsvarende. Dersom andelen er lik for alle vil finansiell risiko og muligheter være like, dersom andelen er ulik vil også finansiell risiko og muligheter være ulike. Institusjonene konkurrerer kun med seg selv, det vil si at de andre institusjonenes måloppnåelse ikke påvirker finansieringen.

En annen måte er omfordeling av midler til en felles pott for alle institusjoner, eventuelt supplert med nye midler. Inndragelsen kan foregå på flere måter, for eksempel kan

inndragelsen differensieres etter institusjonsstørrelse (antall studenter, ansatte el. tilsvarende) eller størrelse på rammebevilgningen. Hensikten med denne metoden er at den gir muligheter for en annen fordeling tilbake. Midlene kan fordeles tilbake på flere måter for eksempel på grunnlag av institusjonsstørrelse, ambisjonsnivået i avtalene og nasjonale prioriteringer eller måloppnåelse ved avtaleslutt, jf. over. Ikke alle fordelingsmåtene vil bli oppfattet som hensiktsmessige og rettferdige. De fem som har inngått pilotavtaler i 2017 har valgt ulike mål og ambisjoner. Det må avklares hvordan målene i avtalene kan vurderes opp mot hverandre, og hvem som bør foreta en slik vurdering og fordeling. Hægeland-gruppen var opptatt av at risiko knyttet til inndragelse av midler må knyttes til den enkelte institusjons måloppnåelse, og ikke til måloppnåelsen for andre institusjoner. Hver institusjon skal være i konkurranse med seg selv om å oppnå målsettingene i avtalen. Det gir større forutsigbarhet og tilsier at midler ikke bør omfordeles underveis i avtaleperioden. Dersom finansieringsmåten er inndragelse av midler for senere omfordeling, kan det imidlertid diskuteres om institusjonene konkurrerer kun med seg selv.

2.4 Hvem skal vurdere måloppnåelsen?

Ser vi på andre land, varierer det om det er departementet eller annen utdanningsmyndighet som vurderer målene (når de skal fastsettes) og måloppnåelsen, eller om det også benyttes en uavhengig komité i prosessen. En uavhengig komité kan for eksempel benyttes til tilrettelegging og gjennomføring av prosessen, ha en rådgivende rolle overfor institusjonene og departementet og/eller ha en evaluerende rolle.

Hong Kong og Nederland har benyttet en uavhengig komité for vurdering av måloppnåelsen. I Nederland har komitéen vurdert målene i avtalene (forut for avtaleinngåelse) gjennom en prosess med institusjonene og deretter avgitt en innstilling til departementet. Som grunnlag for arbeidet til komitéen ble det utarbeidet et vurderingsrammeverk (assessment framework). Målene ble vurdert ved bruk av tre overordnede kriterier: ambisjonsnivå og realisme (25%), sammenheng med ønsket utvikling for sektoren (systemnivå) (50%) og gjennomførbarhet (25%). Hver av punktene ble vurdert etter en fem-poengs skala fra utilstrekkelig til utmerket. Komitéen har også foretatt en midtveisevaluering og sluttevaluering.

Hægeland-gruppen anbefalte å opprette en ekstern komité med eksperter, inkludert internasjonale medlemmer, som skulle vurdere innspill til mål og grad av måloppnåelse. Institusjonene måtte få mulighet til å justere målene basert på vurderingene. Ekspertgruppen anbefalte en helhetlig vurdering av målene og måloppnåelsen, og bruk av en gradering, for eksempel med en skala på 3-5 trinn. De anbefalte også spesifisering av eventuelle eksterne faktorer utenfor institusjonens kontroll som påvirker måloppnåelsen og vurderingen av denne. Gruppen anbefalte at NOKUT og Forskningsrådet i fellesskap fikk i oppdrag å evaluere avtalene, og at den eksterne komiteen skulle gi sin innstilling. Vurderingsgrunnlaget ble anbefalt offentliggjort for å sikre legitimitet og transparens.

I høringen av rapporten fra ekspertgruppen var flere institusjoner opptatt av at det ikke ble etablert et for omfattende byråkratisk system for utvikling og evaluering av avtalene. Flere institusjoner var kritiske til forslaget om evaluering av avtaler ved NOKUT. Noen

institusjoner og UHR mente også at det var uheldig at Forskningsrådet og NOKUT både var forutsatt å delta i fastsettelse av ambisjonsnivå og vurdering av måloppnåelsen.

I prøveordningen blir avtalene utviklet gjennom dialog mellom institusjonene og departementet. Det er ikke benyttet en ekstern komité eller aktør i dette arbeidet. Avtalene er del av tildelingsbrevet som gir transparens om innhold, og det er tentativt lagt opp til at underveisvurdering og sluttvurdering skjer gjennom etatsstyringen. Det er foreløpig ikke tatt nærmere stilling til gradering av måloppnåelse eller bruk av ekstern komité, da dette henger sammen med forslag til økonomiske virkemiddel knyttet til avtalen.

3. OVERSIKT OVER MULIGHETSROMMET

Tabellen nedenfor gir en oversikt over noen muligheter for valg av omfang, fordelingsmåte, når midlene kan fordeles, hvordan de bør fordeles osv. Mulighetene kan kombineres. I de tre modellene som er beskrevet nedenfor skisseres alternative kombinasjoner av disse mulighetene/valgene.

Hvor mye midler bør kobles til avtalene?	Hvilken finansieringsmåte bør brukes?	Når bør midlene fordeles?	Hvordan bør midlene fordeles på/mellom institusjoner?	Belønning/sanksjon	Hvem skal evaluere måloppnåelsen?
Liten sum (1-2 % av bevilgningen)	Nye midler	Ved start	Den enkelte institusjons andel av rammen kobles til avtalene (Samme eller ulik andel)	Belønning: Ingen endring/holder midlene	KD
Middels sum (3-4 % av bevilgningen)	Del av eksisterende rammebevilgningen for hver institusjon kobles til avtalene	Underveis	Pro-rata kutt basert på antall studenter el. lign, midlene omfordeles tilbake til institusjonene etter ambisjonsnivået i avtalene/nasjonale prioriteringer	Belønning/Sanksjon: Beholder bare deler av midlene	NOKUT/ Forskningsrådet
Større beløp (5 % av)	Trekker inn midler fra sektoren for	Slutt	Nye midler fordeles med samme sum til	Belønning: Ingen endring/holder midlene og/eller	Internasjonal komité, oppdrag

bevilgning en)	omfordeling mellom institusjonene		alle eller etter ambisjonsnivået i avtalene/ nasjonale prioriteringer	får nye midler i tillegg	direkte fra KD
Betydelig sum (6-7 % av bevilgning en)	Kombinasjon av alternativene over	Kombinasjon av alternativene over	Kombinasjon av alternativene over	Sanksjon: mister alle midlene	Andre alternativer

4. MODELLER

Tre modeller med ulike finansieringsmåter er i det følgende kort beskrevet. Kunnskapsdepartementet ønsker innspill til disse tre og andre alternativer.

4.1 Modell 1 - Særskilt pott

- En særskilt pott avsettes til avtalene. Midlene kan være nye midler eller etableres ved inndragelse av midler for refordeling mellom institusjonene.
- Omfanget bør være av en viss størrelse for å sikre insentiveffekt, jamfør over. Fem prosent av rammebevilgningen kan synes for mye for oppstart av et nytt styringssystem, likevel bør omfanget være av en viss størrelse for å kunne ha effekt. I denne modellen pekes det på tre-fire prosent av rammebevilgningen, men omfanget bør drøftes videre.
- Midlene tildeles institusjonene ved avtalestart for å gi forutsigbar finansiering til å sette i verk tiltak for å oppnå målene, og av hensyn til statens prinsipp om ettårige budsjetter som gjør det vanskelig å forskuttere midler for et senere tidspunkt (midtveis eller ved avtaleslutt).
- Midlene fordeles etter valgte kvalitetskriterier i utviklingsavtalene, nasjonale eller politiske mål (langtidsplanen, kvalitetsmeldingen eller tilsvarende). En pro-rata-fordeling på grunnlag av antall studenter, ansatte eller tilsvarende kan også vurderes.
- Institusjonene beholder alt eller deler midlene dersom målene nås eller ved overoppfyllelse. Det kan vurderes nye midler dersom det er frie midler til disposisjon ved avtalens slutt. Institusjonene mister alt eller deler av midlene dersom målene ikke innfris.

Hvor mye midler bør kobles til avtalene?	Hvilken finansieringsmåte bør brukes?	Når bør midlene fordeles?	Hvordan bør midlene fordeles på/mellom institusjoner?	Belønning/sanksjon	Hvem skal evaluere måloppnåelsen?
Liten sum (1-2 % av bevilgningen)	Nye midler	Ved start	Samme eller ulik andel av rammen kobles til avtalene	Belønning: Ingen endring/holder midlene	KD
Middels sum (3-4 % av bevilgningen)	Del av eksisterende rammebevilgningen for hver institusjon kobles til avtalene	Underveis	Pro-rata kutt basert på antall studenter el. lign, midlene omfordelles tilbake til institusjonene etter ambisjonsnivået i avtalene/nasjonale prioriteringer	Belønning/sanksjon: Beholder bare deler av midlene	NOKUT/ Forskningsrådet
Større beløp (5 % av bevilgningen)	Trekker inn midler fra sektoren for omfordeling mellom institusjonene	Slutt	Nye midler fordeles med samme sum til alle eller etter ambisjonsnivået i avtalene/ nasjonale prioriteringer	Belønning: Ingen endring/holder midlene og/eller får nye midler i tillegg	Internasjonal komité, oppdrag direkte fra KD
Betydelig sum (6-7 % av bevilgningen)	Kombinasjon av alternativene over	Kombinasjon av alternativene over	Kombinasjon av alternativene over	Sanksjon: mister alle midlene	Andre alternativer

4.2 Modell 2 - Andel av basismidlene

- En andel av basismidlene knyttes til avtalene, dvs. at hver enkelt institusjon får avsatt en andel av sin basis, koblet til sin utviklingsavtale. Omfang av midler kan ligge i størrelsesorden fem prosent av rammebevilgningen, jf. forslag fra Hægeland-gruppen.
- Andelen midler avtales ved avtalestart for å sikre forutsigbarhet i avtaleperioden. Samme sats kan gjelde for alle institusjonene. Lik andel av bevilgningen gir et forutsigbart system og reduserer administrative kostnader.
- Institusjonene beholder midlene dersom målene nås eller ved overoppfyllelse. Det kan vurderes nye midler dersom det er frie midler til disposisjon ved avtalens slutt. Ved svak måloppnåelse mister institusjonene alt eller deler av midlene.
- Modellen har som forutsetning at institusjonene konkurrerer med seg selv, de andres måloppnåelse har ingenting å si for hvorvidt en institusjon får beholde sin andel eller ikke ved avtaleslutt.

Hvor mye midler bør kobles til avtalene?	Hvilken finansieringsmåte bør brukes?	Når bør midlene fordeles?	Hvordan bør midlene fordeles på/mellom institusjoner?	Belønning/sanksjon	Hvem skal evaluere måloppnåelsen?
Liten sum (1-2 % av bevilgningen)	Nye midler	Ved start	Samme eller ulik andel av rammen kobles til avtalene	Belønning: Ingen endring/holder midlene	KD
Middels sum (3-4 % av bevilgningen)	Del av eksisterende rammebevilgningen for hver institusjon kobles til avtalene	Underveis	Pro-rata kutt basert på antall studenter el. lign, midlene omfordelles tilbake til institusjonene etter ambisjonsnivået i avtalene/nasjonale prioriteringer	Belønning: Ingen endring/holder midlene og/eller får nye midler i tillegg	NOKUT/ Forskningsrådet
Større beløp (5 % av bevilgningen)	Trekker inn midler fra sektoren for omfordeling mellom institusjonene	Slutt	Nye midler fordeles med samme sum til alle eller etter ambisjonsnivået i avtalene/ nasjonale prioriteringer	Sanksjon: mister deler av midlene	Internasjonal komité, oppdrag direkte fra KD
Betydelig sum (6-7 % av bevilgningen)	Kombinasjon av alternativene over	Kombinasjon av alternativene over	Kombinasjon av alternativene over	Sanksjon: mister alle midlene	Andre alternativer

4.3 Modell 3 - Kombinasjon av særskilt pott og andel av basismidler

- En andel av basismidlene knyttes til avtalene i tillegg til særskilte midler. Særskilte midler kan være nye midler eller finansieres ved inndragelse av midler for refordeling. Omfanget bør være av en viss størrelse for å sikre insentiveffekt, jamfør omtale under modell 1.
- Andelen basismidler avtales ved avtalestart.
- En særskilt pott etableres ved avtalestart gjennom inndragelse av midler eller ved bevilgning av nye midler.
- Særskilte midler kan fordeles etter kvalitetskriterier, dvs. mål i kontraktene, nasjonale mål eller politiske mål/satsinger eksempelvis Langtidsplanen, Kvalitetsmeldingen, el. tilsvarende.
- Institusjonene beholder midlene dersom målene nås eller ved overoppfyllelse. Det kan vurderes nye midler dersom det er frie midler til disposisjon ved avtalens slutt. Institusjonene mister alt eller deler av midlene dersom målene ikke innfris.

Hvor mye midler bør kobles til avtalene?	Hvilken finansieringsmåte bør brukes?	Når bør midlene fordeles?	Hvordan bør midlene fordeles på/mellom institusjoner?	Belønning/sanksjon	Hvem skal evaluere måloppnåelsen?
Liten sum (1-2 % av bevilgningen)	Nye midler	Ved start	Samme eller ulik andel av rammen kobles til avtalene	Belønning: Ingen endring/holder midlene	KD
Middels sum (3-4 % av bevilgningen)	Del av eksisterende rammebevilgningen for hver institusjon kobles til avtalene	Underveis	Pro-rata kutt basert på antall studenter el. lign, midlene omfordelles tilbake til institusjonene etter ambisjonsnivået i avtalene/nasjonale prioriteringer	Belønning/sanksjon: Beholder bare deler av midlene	NOKUT/ Forskningsrådet
Større beløp (5 % av bevilgningen)	Trekker inn midler fra sektoren for omfordeling mellom institusjonene	Slutt	Nye midler fordeles med samme sum til alle eller etter ambisjonsnivået i avtalene/ nasjonale prioriteringer	Belønning: Ingen endring/holder midlene og/eller får nye midler i tillegg	Internasjonal komité, oppdrag direkte fra KD
Betydelig sum (6-7 % av bevilgningen)	Kombinasjon av alternativene over	Kombinasjon av alternativene over	Kombinasjon av alternativene over	Sanksjon: mister alle midlene	Andre alternativer

KD ber med dette om innspill og synspunkter til hvordan økonomiske virkemidler kan kobles til utviklingsavtaler. Vi ønsker vurderinger og innspill til hovedspørsmålene, de tre modellene og andre alternativer. Skriftlige innspill kan sendes til departementet innen **12. mai d.å.**

Saken vil bli diskutert med styret i Universitets- og høyskolerådet (UHR) 19. april 2017 og er også tema på UHRs representantskapsmøte 22.-23. mai 2017.

Med hilsen

Toril Johansson e.f.
ekspedisjonssjef

Elin Stokkan
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Kopi til:

Universitets- og høgskolerådet

Adresseliste

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	Postboks 6768 St. Olavs plass	0130	OSLO
Høgskolen i Innlandet	Postboks 400	2418	ELVERUM
Høgskolen i Molde			
vitenskapelig høgskole i logistikk	Postboks 2110	6402	MOLDE
Høgskolen i Oslo og Akershus	Postboks 4, St. Olavs plass	0130	OSLO
Høgskolen i Sørøst-Norge	Postboks 235	3603	KONGSBERG
Høgskolen i Volda	Postboks 500	6101	VOLDA
Høgskolen i Østfold		1757	HALDEN
Høgskulen på Vestlandet	Postboks 7030	5020	BERGEN
Kunsthøgskolen i Oslo	Postboks 6853 St Olavsplass	0130	OSLO
Nord universitet	Postboks 1490	8049	BODØ
Norges Handelshøyskole	Helleveien 30	5045	BERGEN
Norges idrettshøgskole	Postboks 4014 Ullevål Stadion	0806	OSLO
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Postboks 5003	1432	ÅS
Norges musikkhøgskole	Postboks 5190 Majorstua	0302	OSLO
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet		7491	TRONDHEIM
Samisk høgskole	Hánnoluohkká 45	9520	KAUTOKEINO
Universitetet i Agder	Serviceboks 422	4604	KRISTIANSAND S
Universitetet i Bergen	Postboks 7800	5020	BERGEN
Universitetet i Oslo	Postboks 1072 Blindern	0316	OSLO
Universitetet i Stavanger		4036	STAVANGER
Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet		9019	TROMSØ

Kunnskapsdepartementet

Dato: 9. februar 2015

Deres ref.: 15/162

Vår ref.: 2014/10898

Høringsinnspill – rapport om finansiering av universiteter og høyskoler

Vi viser til brev datert 8. januar 2015 fra Kunnskapsdepartementet og avgir med dette høringssvar fra Universitetet i Oslo vedr. rapport om finansiering av universiteter og høyskoler.

Forslaget fra ekspertgruppen viderefører viktige prinsipper for finansiering av universiteter og høyskoler som bidrar til institusjonell autonomi samt langsiktighet og forutsigbarhet. Det gjelder bl.a. det forholdet at bevilgningen gis som én rammebevilgning og at det heller ikke foreslås noen form for økt øremerking av midler, at basiskomponenten forblir stor (70 %) og at resultatinsentivene i større grad gis som stykkpriser med en åpen budsjettamme. Bevilgningsnivået til den enkelte institusjon opprettholdes; det skjer ingen omfordeling mellom institusjoner og heller ikke til fordel for eksterne konkurransearenaer (f.eks. Forskningsrådet). Dette er prinsipper som UiO uten forbehold kan slutte seg til. UiO vil i tillegg særskilt framheve følgende punkter:

1. Det er ikke godtgjort noen skjevheter i bevilgningsnivået institusjonene imellom som ikke kan forklares med de oppgavene man har. Basiskomponenten er gjennomsliktig og UiO vil advare mot en omfordeling i UH-sektoren basert på sviktende kunnskapsgrunnlag.
2. UiO stiller seg kritisk til at ekspertgruppen ikke drøfter situasjonen for universitetsmuseene og forvaltningen av bygninger i sektoren.
3. UiO ser positivt på at de fleste resultatinsentivene foreslås med en åpen budsjettamme.
4. EU-insentivene, og ERC-insentivet i særdeleshet, støtter på en god måte opp både under institusjonenes og regjeringens strategier for forskningskvalitet og økt EU-uttelling.
5. Når det gjelder publisering støtter UiO økt vekt på nivå 2, men forslaget om økt uttelling for samforfatterskap har så mange uheldige sider at vi ikke kan støtte det. I tillegg vil vi sterkt anmode om at også dette insentivet gis med en åpen budsjettamme.
6. UiO avviser forslaget om utviklingsavtaler slik det i dag foreligger og kan bare gå inn for det dersom forslaget endres slik at avtalene fungerer som en støtte for institusjonenes egne strategier, ikke gir NOKUT og Forskningsrådet noen rolle i avtalene og ikke skaper nytt byråkrati. Avtaler må ikke føre til økt politisk styring eller til uklarhet om roller og ansvar i sektoren. Det vil ingen være tjent med.

Rektor

Postadr.: Postboks 1072 Blindern, 0316 Oslo
Kontoradr.: Lucy Smiths hus,
Problemveien 7, 9. et., 0313 Oslo

Telefon: 22 85 63 01
Telefaks: 22 85 44 42
postmottak@admin.uio.no
www.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

Saksbehandler: Per Heitmann

Basisbevilgningen

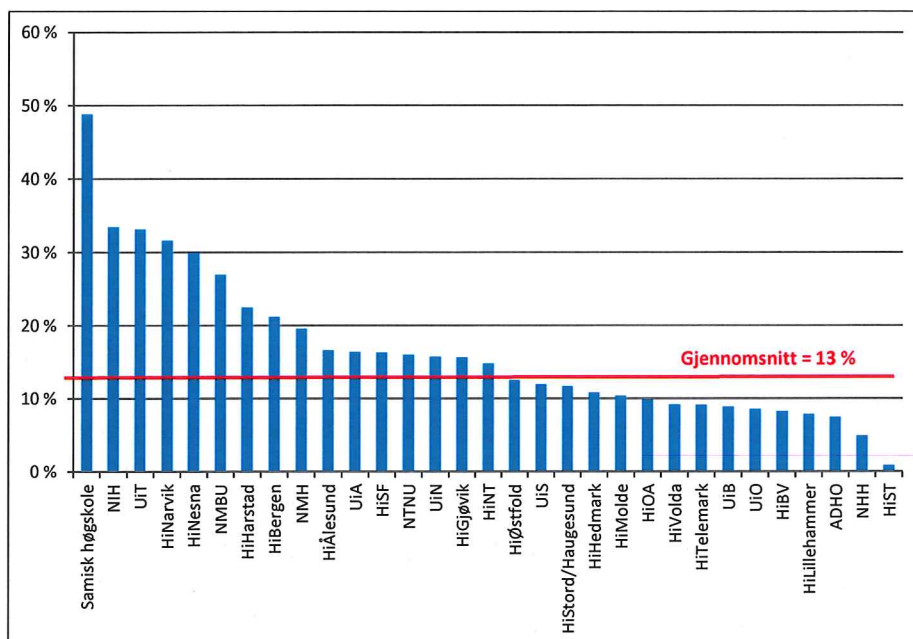
Universitetet i Oslo kan ikke se noe legitimt behov for å røre ved basiskomponenten av bevilgningen, og vi vil advare mot omfordeling på et sviktende kunnskapsgrunnlag.

Dagens finansieringsmodell beregner institusjonenes økonomiske rammer slik at 3 av 10 kroner bevilges på grunnlag av resultater innenfor forskning og utdanning. De resterende 7 kronene er resultat av historikk og ny politikk – dette er den såkalte basiskomponenten. Slik skal også den foreslåtte nye finansieringsmodellen virke. Det er åpenbart store forskjeller i bevilgningsnivå institusjonene imellom. Ekspertgruppen finner imidlertid at forskjellene i overveiende grad kan knyttes til skala (volum) og til oppgaveportefølje. En av ekspertgruppens viktigste konklusjoner er derfor at forskjellene i basisfinansiering ikke følger institusjonskategorier: «... ikke er grunnlag for å konkludere med at det er vesentlige forskjeller i finansieringen mellom institusjonene når den ses i forhold til oppgavene» (side 93 i ekspertgruppens rapport). Ekspertgruppen understreker på side 98 «at det synes å være en relativt god balanse mellom finansiering og oppgaver» samt at finansieringssystemet har «funget i et samspill mellom budsjettmodell og politiske beslutninger» (ibid.).

Poenget er naturligvis at oppgavene – både i omfang og innhold – er ulike. Derfor er finansieringen også ulik. Basiskomponentens størrelse kan langt på vei forklares med fire elementer:

1. Antall studieplasser og fagsammensetningen
Noen institusjoner har mange studieplasser; andre har færre. Noen har kostbare utdanningsløp (f.eks. medisinerutdanning); andre har en overvekt av billigere bachelorstudier.
2. Antall rekrutteringsstillinger
De gamle universitetene har av historiske årsaker blitt knyttet til ansvaret for landets forskerutdanning og har brorparten og vel så det av alle rekrutteringsstillinger.
3. Antall kvadratmetre samt forvaltningsordning for bygningene
Noen institusjoner forvalter selv sine bygninger; de fleste leier dem av Statsbygg. Store institusjoner har mange kvadratmetre; mindre institusjoner har færre.
4. Hvorvidt man har ansvar for museer eller ikke
Fem av universitetene har universitetsmuseer; øvrige institusjoner har ikke et slikt ansvar.

Mer enn 80 % av basiskomponenten kan forklares med de fire elementene som er nevnt ovenfor. Antall studieplasser finansiert i basis er en særlig viktig forklaringsvariabel. Når det gjelder det som ikke kan forklares gjennom disse fire elementene, viser vi til figuren nedenfor. I gjennomsnitt er 13 % av grunnbevilgningen (som er summen av basiskomponent og resultatinsentiver) uforklart. Som figuren viser er det stor variasjon institusjonene imellom, og distriktspolitikk (bl.a. beliggenhet nordpå og kobling mot primærnæringene) ser ut til å være viktigste stikkord for å forklare det uforklarlige. Tilhørighet til institusjonskategori forklarer svært lite – om noe i det hele tatt.

Universitetet i Oslo er på prinsipielt grunnlag tilhenger av åpenhet og gjennomsiktighet når det gjelder bevilgningskriterier. Siden basiskomponenten allerede må betraktes som gjennomsiktig, kan et ønske om *mer* gjennomsiktighet derfor bare forstås som et ønske om refordeling av midler mellom institusjoner i UH-sektoren. Et slikt ønske synes ikke å være spesielt godt begrunnet, og vi vil *advare så sterkt vi kan om å gjennomføre omfordelinger i sektoren på et sviktende grunnlag*. I tillegg vil vi peke på at et finansieringssystem som er svært detaljert oppbygd, kan ha negativ innvirkning på handlingsrom og strategivalg ved den enkelte institusjon. Det er det da heller ikke noe samstemt ønske om i UH-sektoren.

Når ekspertgruppen i sin drøfting spør seg «om det er enkelte elementer som bør trekkes ut av dagens basis og budsjetteres særskilt» (side 99 i ekspertgruppens rapport), er UiO av den oppfatning at spørsmålet er lite presist stilt og heller ikke tilfredsstillende drøftet. Fem av universitetene har ansvar for museer; de øvrige institusjonene har ikke denne oppgaven. Flertallet av sektorens institusjoner leier sine bygninger av Statsbygg; de øvrige er selvforvaltende institusjoner. Spørsmålet er ikke om budsjetteringen skal løftes fra institusjons- til departementsnivå, men om det er finansielle utfordringer knyttet til disse forskjellene i oppgaver og ansvar. Her mener vi at det ligger en hovedsvakhet i ekspertgruppens rapport. Departementet er godt kjent med de aktuelle utfordringene når det gjelder UiOs museer og deler av bygningsmassen, og vi ønsker at dette finner sin løsning, enten det skjer innenfor eller utenfor selve finansieringssystemet.

- Universitetsmuseene spiller en avgjørende viktig rolle i formidlingen av natur- og kulturhistorie og forvalter store samlinger. De faller imidlertid mellom stolene når det gjelder finansieringsordninger (eksempelvis insentiver, gaveforsterkning og moms). Ved UiO er museumsbygningene fredet, men i stor grad uegnet til formål som gjenstandsbevaring og publikumsutstillinger. I statsbudsjettet for 2002 varslet departementet en egen museumskomponent i finansieringssystemet. Det er på høy tid at virksomheten ved universitetsmuseene får rammebetingelser som setter dem i stand til å utføre sitt oppdrag.
- Mens flertallet av UH-sektorens institusjoner leier sine bygninger av Statsbygg og betaler en husleie som ved siden av bygningsdrift mv. også dekker framtidig verdibevarende vedlikehold og et rentekrav på investert kapital, forvalter de gamle universitetene *selv* sin bygningsmasse. De årlige bevilgningene dekker i stor grad kostnader til løpende bygningsdrift, men gir lite rom for verdibevarende vedlikehold. Det har som konsekvens at kostnadene er lavere for de selvforvaltende institusjonene, men at bygningene forringes over tid og etter hvert blir uegnet til formålet – utdanning og forskning. En gjennomgang av finansieringssystemet i UH-sektoren kunne ha drøftet denne problematikken og bl.a. drøftet vilkårene for forskning og utdanning i lys av forvaltningsregime for bygninger og tilhørende rammer for finansiering. Vi ser at det ikke har skjedd og nøyer oss i denne omgang med å påpeke at problemstillingen er vesentlig når det gjelder UiOs evne til å ivareta sitt samfunnsoppdrag.

Et poeng, som heller ikke berøres i ekspertgruppens rapport, handler om humaniora generelt og småfagenes plass i finansieringssystemet mer spesielt. UiO viser i denne forbindelse til vårt innspill vedr. strukturmeldingen. Eksempelvis undervises det om lag 50 språk ved norske UH-institusjoner og halvparten av disse finnes bare ved UiO. Å prioritere mellom spiss og bredde blir i en slik situasjon et betydelig dilemma for UiO og reiser spørsmål om bl.a. nasjonalt ansvar og arbeidsdeling.

Resultatbaserte komponenter

UiO er positivt innstilt til de fleste forslagene fra ekspertgruppen når det gjelder resultatinsentiver. Særlig gjelder det at flere insentiver gis med en åpen budsjetttramme; det innebærer at institusjoner konkurrerer med seg selv over tid og ikke med alle andre institusjoner i tillegg. Vi vil imidlertid avvise publiseringsindikatoren slik den er foreslått: Både kvadratrotformel og en særskilt pott til publisering i de aller mest anerkjente tidsskriftene har så uheldige sider at de ikke bør gjennomføres.

Ekspertgruppen viderefører dagens nivå der 30 % av grunnbevilgningen gjøres avhengig av resultater, foreslår enkelte endringer i dagens indikatorer og foreslår at en større andel av resultatinsentivene skjer med en åpen budsjetttramme. I dagens finansieringssystem er det systematiske forskjeller mellom de fire store breddeuniversitetene og NMBU på den ene sida og øvrige institusjoner på den andre når det gjelder styrken på utdannings- og forskningsinsentivene. Summen av insentiver er tilnærmet lik, men forskningsinsentivene har betydelig høyere vekt ved breddeuniversitetene (og utdanningsinsentivene tilsvarende høyere vekt ved de nyeste universitetene og høyskolene). Samlet sett ser ekspertgruppens forslag ut til å forsterke denne forskjellen.

Vi vil også peke på at forslaget innebærer å gjøre ett bestemt år til utgangspunkt der basiskomponenten blir en residual. For å utjevne eventuelle tilfeldige utslag bør departementet finne virkemidler (eksempelvis gjennomsnittsbetraktninger) som reduserer betydningen av ett enkeltår.

Studiepoeng og kandidater

Ekspertgruppens forslag innebærer at insentivet knyttet til studiepoeng vektes noe ned sammenliknet med dagens system og erstattes med uttelling for kandidater (gjennomførte studier på bachelor- og masternivå). Dagens studiepoenginsentiver i seks kategorier erstattes med fire kategorier, og disse fire kategoriene knyttes utelukkende til fag – ikke til studienivå. I tillegg flyttes insentivet for ferdige doktorgrader hit og gis som stykkpris med en åpen budsjettramme. Forenkling, mer vekt på gjennomføring, mer realistisk kostnadsbilde for real-/teknologifag samt noe svakere impulser til å opprette studieplasser bare finansiert av studiepoenginntekter synes å være bakgrunnen for forslagene. UiO stiller seg i utgangspunktet positiv til forslagene – og særlig økt vektlegging av gjennomføring, men vil peke på følgende utfordringer:

- Uttelling for kandidater vil kreve en omforent registreringspraksis som i dag mangler.
- Finansieringen av real- og teknologifag vil bli mer utsatt for resultatsvingninger, noe som vil kunne gi økt risiko ifm. investeringer i infrastruktur.

Vi merker oss ellers at ekspertgruppen på side 104 skriver at «ved endring i utdanningskapasitet (tildeling/reduksjon av studieplasser) benyttes ikke nødvendigvis kategoriene automatisk, slik det gjøres i dag». Det vil vi tro åpner opp for en bedre basisfinansiering av flere utdanninger enn den rene kategori plasseringen i studiepoenginsentivet skulle tilsi. Vi minner om at dagens studiefinansiering undervurderer teorifag med sterkt innslag av praksis og studier innenfor eksperimentelle fag og med stort innslag av feltarbeid.

Utveksling og mobilitet

Forslagene innebærer økte insentiver for internasjonalisering, både ved at belønningen per utvekslingsstudent økes og ved å ta inn et helt nytt element – utenlandsopphold for yngre forskere.

Internasjonalt samarbeid er og blir et hovedanliggende for UiO, helt uavhengig av insentivordninger. Vi er noe i tvil om viktigheten av insentivet og ser også økte transaksjonskostnader knyttet til registrering av mobilitet for ansatte. Dessuten er det uklarheter knyttet til behandlingen av ph.d.-kandidater når man ser de foreslåtte kriteriene.

EU-indikator

Forslaget fra ekspertgruppen innebærer at dagens EU-insentiv endres på flere måter: Alle typer EU-midler skal telle med (i dag telles bare midler fra forskningsprogrammene) og uttellingen skal gis som stykkpriser med en åpen budsjettramme. I tillegg skal midler tildelt fra det europeiske forskningsrådet (ERC-midler) utløse et dobbelt så stort insentiv som andre EU-midler, noe som er begrunnet med at ERC-midler er et særlig virkemiddel for å fremme kvalitet.

UiO støtter dette forslaget. Særlig vil vi peke på at det er viktig med et sterkt ERC-insentiv som en betydningsfull faktor for å fremme kvalitetsutvikling. Videre tror vi at forutsigbarheten som forslaget om en åpen budsjettramme innebærer, er viktig for å nå regjeringens mål om økt returandel i Horisont 2020 sammenliknet med 7. rammeprogram.

Skal vi nå regjeringens mål om en 60 % økning i uttellingen fra EU, må vi ha sterke EU-insentiver, slik ekspertutvalget foreslår. Og det er avgjørende at ERC-insentivet er spesielt sterkt: Dette bør være minst dobbelt så stort som for andre EU-midler.

Publisering

Dagens publiseringsindikator foreslås endret ved at publisering på nivå 2 vektes 1/3 høyere enn i dag, og dermed forsterkes insentivene for den kvalitativt beste publiseringen. I tillegg skal samarbeid om publikasjoner vektes høyere ved at publikasjonspoengene divideres på kvadratroten av antall forfattere i stedet for bare antallet. Endelig innføres det en særskilt pott til fordeling mellom dem som publiserer i de aller mest anerkjente kanalene.

I utgangspunktet innebærer forslaget en større vekt på kvalitet og samarbeid. Det er et utgangspunkt som UiO kan stille seg bak. Vi støtter forslaget om høyere vekt på nivå 2-publisering. Ekspertgruppens forslag er imidlertid problematisk på tre kritiske områder:

1. Kvadratrotformelen kan ikke brukes. Den kompliserer systemet og gjør det mindre forutsigbart og åpner i tillegg for uønsket tilpasning. UiO vil anbefale et videre utredningsarbeid i regi av Universitets- og høyskolerådets publiseringsutvalg for å finne fram til et mer hensiktsmessig forslag når det gjelder premiering av samarbeid om publisering.
2. Publiseringsindikatoren er eneste resultatinsentiv som foreslås med en lukket budsjettramme. Det er problematisk ved at insentivet forutsetter en konkurranse mellom institusjoner med svært ulikt utgangspunkt. Forslaget innebærer en høyere risiko for at institusjoner med et godt utgangspunkt systematisk overfører midler til institusjoner med et større forbedringspotensiale. Slik har da også RBO-komponenten i dagens finansieringssystem fungert. En åpen budsjettramme er en foretrukket løsning på dette dilemmaet og bidrar kanskje til å utløse mer forskning i institusjonene enn en lukket budsjettramme vil kunne gjøre.
3. Forslaget om en særskilt pott til fordeling for dem som publiserer i de aller mest anerkjente kanalene, er et forsøk på å fremme kvalitet. Det er et ønske som UiO deler, men forslaget, slik det er presentert, respekterer i for liten grad forskjeller i publiseringstradisjon mellom forskjellige fagområder. Dette punktet – så vel som punkt 1 ovenfor – vil gjøre at humaniora kommer spesielt dårlig ut.

UiO har som mål at forskningsresultater skal være åpent tilgjengelig for enkeltmennesker, offentlig sektor, næringslivet og det globale samfunnet. Dette skal skje i tråd med prinsippene for faglig og akademisk frihet, som gir den ansatte enerett på valg av kanal for publisering av vitenskapelig arbeid. Det er uklart hvordan dette idealet kan innpasses i en insentivmodell, og vi imøteser en videre dialog i sektoren om det videre arbeidet med «Open Access».

Andre resultatbaserte komponenter som har vært vurdert

Universitetet i Oslo konstaterer at insentivet vedr. forskningsrådsmidler foreslås fjernet, og vi støtter forslaget. Vi er imidlertid kjent med at mange institusjoner arbeider for å beholde det, eventuelt innføre et insentiv for samlede bidrags- og oppdragsfinansierte aktiviteter (BOA). Samspill med samfunn og næringsliv er utvilsomt verdifullt, men vi støtter ekspertgruppens vurdering om at et BOA-insentiv er for lite målrettet og dessuten kan ha uheldige bivirkninger overfor instituttsektoren. *Dersom* departementet skulle vurdere insentivordninger knyttet til Forskningsrådet eller BOA, vil UiO argumentere for at et forskningsrådsinsentiv i større grad vektlegger forskningskvalitet.

Eventuelle nye insentiver må imidlertid ikke svekke basiskomponentens størrelse.

Avtaler

Universitetet i Oslo avviser forslaget om de såkalte utviklingsavtalene slik det nå foreligger fordi det innebærer risiko for sterkere politisk styring og inngrep i den institusjonelle autonomien. I forslaget om utviklingsavtaler står tre stikkord sentralt; kvalitet, samspill og egenart. Avtaler skal inngås mellom departementet og hver enkelt institusjon, og grad av måloppnåelse skal ha budsjettmessige konsekvenser innenfor en ramme på 5 % av grunnbevilgningen. Vi vil peke på at forslaget har flere uheldige sider:

- 5 % er mye penger (omtrent 250 mill. kroner for UiO), og det innebærer derfor en ikke ubetydelig finansiell risiko.
- Hvis en ekstern gruppe (utpekt av Forskningsrådet og NOKUT i fellesskap) skal vurdere avtaleinngåelse og evaluere måloppnåelse, kan konsekvensene bli inngrep i en institusjonell autonomi som er helt avgjørende for framgang og kvalitetsutvikling. Vi anser det som helt utelukket at Forskningsrådet og NOKUT skal inviteres inn i utformingen av institusjonelle strategier. Forslaget innebærer i tillegg en risiko for at Forskningsrådet og NOKUT settes i en posisjon med uheldige dobbeltroller og med roller som de verken kan eller skal ha.
- Forslaget er også uklart mht. utforming av eventuelle indikatorer for å inngå avtaler og måle resultater, og det vil innebære en uhensiktsmessig byråkratisering og eskalerende transaksjonskostnader. Erfaringene fra Sverige er entydig negative: Innføring av et evalueringssystem er beskrevet som et «utvärderingshysteri».

Skal utviklingsavtaler bli en realitet, *må premissene endres*. Etter UiOs syn er helt avgjørende at eventuelle avtaler inngås direkte mellom departement og institusjon uten byråkratiserende mellomledd, at det er institusjonenes egne strategier som skal virkeliggjøres og at tidsaspektet utvides fra de foreslåtte tre-fire år.

Konkurransarenaer

UiO er enig i at dagens balanse mellom politisk vedtatte rammer og konkurranse er riktig. Ekspertgruppen påpeker at det er vanskelig å vurdere hva som er den optimale balansen mellom grunnbevilgning og konkurranseutsatt bevilgning og foreslår ingen endringer på dette punktet: Ekspertgruppen anser ikke at det er aktuelt å øke bevilgningene til konkurranseformål på bekostning av institusjonenes grunnbevilgning.

Konkurranse *er* viktig. Det sikrer bedre vilkår for den beste forskningen og fører til positiv utvikling. Ordningen med sentre for fremragende forskning er et svært godt eksempel på at nettopp dette skjer. UiO er opptatt av at kvalitet og forskerdrevet nysgjerrighet får enda større gjennomslagskraft i fordelingen av de konkurransebaserte midlene. Styrking av virkemidler som SFF og FRIPRO er helt sentralt her.

Det er ikke dokumentert årsakssammenhenger mellom et lands finansieringssystem og de enkelte institusjoners akademiske resultater. Mange viser til Danmark og «det danske forskningsmirakel» og mener å konstatere sammenhenger mellom banebrytende forskning og en betydelig konkurranse om midlene. Det er etter vår oppfatning ikke godtgjort at dansk forskningssuksess er et resultat av det danske finansieringssystemet. Vi kan i denne sammenheng vise til rapporten «Rom for økte ambisjoner?» av de svenske professorene Öquist og Benner. De uttaler at de danske resultatene er «resultat av en heldig blanding av flaks, sammenfall av omstendigheter og planlegging». De advarer også mot mer «prosjektifisering» av universitetsforskningen og hevder at det ville innebære «risiko for at institusjonenes eget ansvar for kvalitet undergraves».¹

Ekspertgruppen legger til grunn at bevilgningsveksten i sektoren framover i større grad skjer på konkurransearenaer enn gjennom institusjonenes grunnbevilgninger. Samtidig vet vi at de forskningsutførende institusjonene bidrar med betydelige egenandeler i gjennomføringen av eksternt finansierte bidragsprosjekter. Dette forholdet har ikke ekspertgruppen drøftet selv om det direkte påvirker det institusjonelle handlingsrommet. UiO imøteser videre dialog med departementet og Forskningsrådet omkring denne typen spørsmål.

Vi merker oss at ekspertgruppen ser behovet for en tettere kobling mellom fremragende forskning og utdanning. Det er en visjon som UiO deler.

¹ Alle sitater er fra oppslag publisert 25. mars 2014 i bladet Forskningspolitikk:
<http://fpol.no/intervju-med-mats-benner-endringer-ma-komme-innenfra/>

Andre anbefalinger

Når det gjelder øvrige anbefalinger i ekspertgruppens rapport (kap. 7), vil UiO bare kort tilkjenne en støtte til forslaget om at studenter som fullfører en vitnemålsgivende utdanning innenfor normert tid, gis en eller annen form for stipend som letter den samlede gjeldsbyrden for disse.

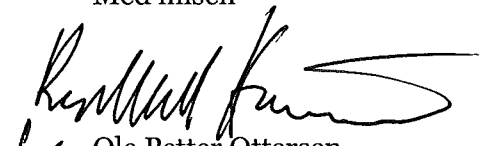
Avslutning

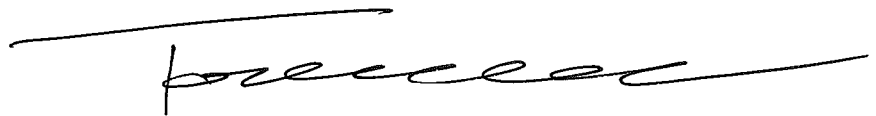
Ved Universitetet i Oslo har vi med interesse studert ekspertgruppens forslag og konstaterer med tilfredshet at viktige prinsipper for finansiering, som det også er stor enighet om i sektoren, foreslås videreført. Vår respons på ekspertgruppens forslag kan oppsummeres i følgende hovedpunkter:

- Prinsipper som én rammebevilgning uten øremerkinger, videreføring av institusjonenes bevilgningsnivå og med en relativt stor basiskomponent samt videreføring av dagens balanse mellom politisk vedtatte rammer og konkurranse – dette er prinsipper som UiO uten forbehold slutter seg til.
- Basiskomponenten er gjennomslutning og det er ikke godtgjort skjevhet i bevilgningsnivået som tilsier et behov for omfordeling mellom institusjonene i UH-sektoren. UiO vil sterkt advare mot eventuelle krav om omfordeling.
- Det er knyttet betydelige finansielle utfordringer til universitetsmuseene og forvaltningen av bygninger for de selvforvaltende institusjonene. UiO vil insistere på at dette er utfordringer som må finne sin løsning enten dette skjer innenfor eller utenfor rammen av et finansieringssystem.
- Insentiver med en åpen budsjetttramme innebærer en forutsigbar resultatbasert uttelling og premierer all forbedring, ikke bare relativ forbedring målt mot andre institusjoner. Dette er et prinsipp som UiO støtter.
- Det foreslåtte EU-insentivet anser UiO som et viktig bidrag til bedre forskning og mer uttelling fra EU. Det er avgjørende at ERC-insentivet er spesielt sterkt og minst dobbelt så stort som for andre EU-midler.
- UiO er av den oppfatning at publiseringsindikatoren ikke kan realiseres slik forslaget fra ekspertgruppen nå foreligger. Økt vekt på nivå 2-publisering er bra. Kvadratrotformelen må imidlertid forkastes sammen med forslaget om en egen pott for publisering i enkelte særlig anerkjente tidsskrifter. Kombinasjonen av ekspertgruppens forslag og en lukket budsjett-ramme er særlig uheldig.

- Utviklingsavtaler slik de er foreslått må avvises fordi de griper for mye inn i den institusjonelle autonomien. Særlig er NOKUTs og Forskningsrådets påtenkte rolle uakseptabel, og vi er redde for økt byråkrati og transaksjonskostnader. Et eventuelt avtalekonsept må utformes på de enkelte institusjoners premisser der det er de institusjonelle strategiene som skal virkeliggjøres; avtalene må ikke bli et redskap for mer politisk styring.

Med hilsen

for Ole Petter Ottersen
rektor

Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
universitetsdirektør

Universitetet i Oslo
Postboks 1072 Blindern
0316 Oslo

Deres ref

Vår ref
16/7406

Dato
22.12.2016

Statsbudsjettet for 2017 kap. 260 - Tildelingsbrev for Universitetet i Oslo

På bakgrunn av Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2017 sender Kunnskapsdepartementet med dette tildelingsbrev til institusjonen. Tildelingsbrevet er Kunnskapsdepartementets årlige styringsdokument og skal distribueres til alle medlemmer av institusjonens styre. Eventuelle endringer eller ytterligere tildelinger blir formidlet gjennom supplerende tildelingsbrev i løpet av 2017.

Departementet gjør oppmerksom på at tildelingsbrevet skal publiseres på institusjonens nettsider så snart det er mottatt, jf. økonomiregelverket, bestemmelsene 2.3.2.

Tildelingsbrevet for 2017 består av følgende deler:

1.	Regjeringens prioriteringer	2
2.	Mål	4
3.	Budsjett for 2017	10
4.	Andre forutsetninger og krav	11
5.	Rapportering og resultatoppfølging	15

1. REGJERINGENS PRIORITERINGER

1.1 Kunnskapssamfunnet

Kunnskap og kompetanse er de viktigste faktorene for å møte de store samfunnsutfordringene, utvikle og ta i bruk nye teknologier, øke norsk produktivitet og konkurransekraft og for å utvikle den enkelte. Regjeringen vil skape morgendagens jobber gjennom å satse på kunnskap, forskning og innovasjon. Da trenger vi sterke universiteter og høyskoler som holder høy kvalitet. En forutsetning for høy kvalitet er utdanning og forskning som er åpen og inkluderende, for både kvinner og menn, innvandrere og deres etterkommere. Høy kvalitet i forskning og høyere utdanning legger grunnlaget for omstilling og fremtidig velferd og verdiskaping.

Mye er bra i norsk høyere utdanning. Både Studiebarometeret og kandidatundersøkelsene viser at studentene stort sett er fornøyde med kvaliteten på studieprogrammene. De fleste kandidatene klarer seg godt på arbeidsmarkedet. Likevel er det mye som må bli bedre, ikke minst for å forberede studentene på et samfunn og et arbeidsliv i omstilling.

Over nyttår legger regjeringen frem en melding til Stortinget om kvalitet i høyere utdanning. Der kommer vi med konkrete tiltak for å forbedre utdanningskvaliteten. Et av målene er at fremragende undervisning skal fremme karrieren til de beste formidlerne. Den viktigste jobben må imidlertid gjøres på universitetene og høyskolene. Regjeringen skal bidra ved å lage gode og forutsigbare rammevilkår, stille høye krav og stimulere til videre utvikling. Det er viktig at universiteter og høyskoler legger til rette for gode overganger for studenter og for samarbeid med fagskolesektoren.

Vi har også klare forventninger om at universitetene og høyskolene deltar i arbeidet med å utforme regionale kompetanseplaner. Det vil gi nye folkevalgte regioner et godt utgangspunkt for tettere samarbeid. Ordningen *Råd for samarbeid med arbeidslivet* (RSA) vil bli evaluert, i lys av større utdanningsinstitusjoner og større folkevalgte regioner.

Fra nyttår gjennomføres ytterligere tre fusjoner i universitets- og høyskolesektoren. Dermed faller noen av de siste brikkene på plass i det som er den største reformen i universitets- og høyskolesektoren på over 20 år. Med færre og sterkere institusjoner er grunnlaget lagt for økt kvalitet i høyere utdanning og forskning. Dette er helt avgjørende for at Norge skal klare omstillingen som kreves de neste årene.

I forlengelsen av strukturreformen prøver nå departementet ut utviklingsavtaler som et virkemiddel for å heve kvaliteten i utdanning og forskning. De skal videre bidra til at institusjonene styrker og rendyrker profilene sine, slik at det på lenger sikt blir en bedre arbeidsdeling i sektoren. Det blir et viktig lederansvar å følge opp utviklingsavtalene og bidra til at de blir et effektivt styringsverktøy.

Et annet viktig lederansvar er å sørge for at ressursene brukes effektivt og i størst mulig grad på kjerneoppgavene. Regjeringen har innført en avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform (ABE-reformen), som blant annet medfører reduserte bevilgninger til driftsutgifter, tilsvarende 0,8 prosent i 2017. Departementet forventer at reduksjonen i bevilgningene fører til effektivisering, og ikke til redusert kvalitet i tjenesteproduksjonen.

Regjeringen vil skape en skole der elevene lærer mer. Da trenger vi lærere med solid faglig tyngde. Derfor innfører vi fra høsten 2017 femårige grunnskolelærerutdanninger på

mastergradsnivå. Det skal også bidra til å heve læreryrkets status. Regjeringen forventer at ledelsen ved institusjonene som tilbyr lærerutdanning, setter dette øverst på agendaen. Blant annet er det viktig å opprettholde den særskilte innsatsen for å rekruttere kvalifiserte søkere til lærerutdanning.

Regjeringen har en EU-strategi med et uttalt mål om at norske universiteter og høyskoler skal delta mer i EUs forskningsprogrammer, og at det utvikles flere forsknings- og utdanningsmiljøer som hevder seg i toppsjiktet internasjonalt. For å kunne lykkes på de mest prestisjetunge arenaene, må universitetene og høyskolene spisse innsatsen og konsentrere seg om å hevde seg på områder der forutsetningene er gode. Den justerte finansieringsordningen for universiteter og høyskoler skal blant annet bygge opp under dette.

1.2 Prioriteringer i statsbudsjettet for 2017

I statsbudsjettet for 2017 er det følgende hovedprioriteringer over programkategori 07.60:

- 252 mill. kroner til innføring av femårige grunnskolelærerutdanninger
- 68 mill. kroner for å styrke fagskolesektoren
- 67 mill. kroner til videreføring og opptrapping av studieplasser for å følge opp revidert nasjonalbudsjett for 2016
- 58 mill. kroner til 145 nye rekrutteringsstillinger
- 24 mill. kroner til 575 nye studieplasser i 2017
- 17 mill. kroner til tilsagn om tilskudd til 300 nye studentboliger, noe som gir en økning av nivået fra 2016 til 2 500 nye tilsagn om tilskudd i 2017
- 4 mill. kroner til utvikling av kompletterende utdanningstilbud og 60 nye studieplasser til kompletterende utdanning for flyktninger med utenlandsk høyere utdanning
- videreføring av 175 mill. kroner til samarbeid, arbeidsdeling, konsentrasjon og sammenslåing
- videreføring av ordningen med 75 mill. kroner til oppgradering av bygg ved de statlige selvforvaltende institusjonene

Endringer i den resultatbaserte delen av finansieringssystemet for universiteter og høyskoler innføres med budsjetteffekt fra 2017, en kompensasjon på 45 mill. kroner og med innfasing over tre år.

For en mer utfyllende omtale av satsingene viser vi til Innst. 12 S (2016–2017) og Prop. 1 S (2016–2017) for Kunnskapsdepartementet. For øvrig viser vi til bevilgninger til universitets- og høyskolebygg over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, jf. oversikt i vedlagte *Orientering om statsbudsjettet 2017 for universitet og høyskolar*.

2. MÅL

2.1 Om målstrukturen

Departementet har fastsatt overordnede og langsiktige mål for utdannings- og forskningssektoren. Statlige universiteter og høyskoler skal selv fastsette egne virksomhetsmål og relevante styringsparametere som gjenspeiler institusjonens profil og utviklingsstrategi. Virksomhetsmålene skal bidra til å nå *sektormålene*, jf. Prop. 1 S (2016–2017):

1. *Høy kvalitet i utdanning og forskning*

Regjeringen vil at alle utdannings- og forskningsmiljø i Norge skal holde høy kvalitet som kan møte utfordringene samfunnet står overfor, og at flere miljøer skal hevde seg internasjonalt.

2. *Forskning og utdanning for velferd, verdiskaping og omstilling*

Grunnlaget for fremtidig verdiskaping og velferd i Norge er å realisere kunnskapssamfunnet. Norge trenger forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid, kunnskapsdeling og kandidater som bidrar til nødvendig omstilling, innovasjon og verdiskaping i offentlig og privat sektor. Regjeringen vil at Norge skal være et av de mest innovative landene i Europa.

3. *God tilgang til utdanning*

Regjeringen vil at alle skal ha tilgang til høyere utdanning, og at det skal være mulig for alle å ta høyere utdanning, uavhengig av kjønn, etnisk, sosial og økonomisk bakgrunn og bosted. Livslang læring er viktig for å legge til rette for nødvendig omstilling og fornying for den enkelte og for samfunns- og arbeidsliv.

4. *Effektiv, mangfoldig og solid høyere utdanningssektor og forskningssystem*

Regjeringen vil at universitets- og høyskolesektoren skal være en differensiert sektor med høy kvalitet og som møter behovene på ulike områder i samfunnet og som kan hevde seg internasjonalt. Det vil fortsatt være behov for samarbeid, arbeidsdeling og faglig konsentrasjon i universitets- og høyskolesektoren etter at strukturreformen er gjennomført. Sektormål 4 er tverrgående. De tre første sektormålene vil dermed også si noe om måloppnåelsen for dette målet.

Departementet har fastsatt nasjonale styringsparametre på resultatområder som har særlig oppmerksomhet i styringen av sektoren. Dette omfatter følgende områder: Gjennomføring av utdanning, studieinnsats og tilfredshet, vitenskapelig publisering, EU-samarbeid, utdanningenes relevans, innovasjon, MNT-fag (matematikk, naturvitenskap og teknologi), dimensjonering av utdanning, effektivitet, likestilling, midlertidighet og universitetsmuseene. Departementet forventer at institusjonen vurderer egne resultater og ambisjoner på de nasjonale styringsparametrene.

Se nærmere omtale av sektormålene og de nasjonale styringsparameterne i *Orientering om statsbudsjettet 2017 for universitet og høyskolar*.

Sektormål 1: Høy kvalitet i utdanning og forskning	Sektormål 2: Forskning og utdanning for velferd, verdiskaping og omstilling	Sektormål 3: God tilgang til utdanning
- andel bachelorkandidater som gjennomfører på normert tid - andel mastergradskandidater som gjennomfører på normert tid - andel ph.d.-kandidater som gjennomfører innen seks år - skår på hvordan studentene oppfatter studiekvaliteten - faglig tidsbruk (timer) per uke blant heltidsstudenter - antall publikasjonspoeng per faglig årsverk - verdien av Horisont 2020-kontrakter per FoU-årsverk - andel utreisende utvekslingsstudenter på Erasmus+ av totalt antall studenter	- andel mastergradskandidater sysselsatt i relevant arbeid et halvt år etter fullført utdanning - bidragsinntekter fra Forskningsrådet per faglig årsverk - andre bidrags- og oppdragsinntekter per faglig årsverk - andel forskningsinnsats i MNT-fag	kandidattall på helse- og lærerutdanningene¹
Sektormål 4: Effektiv, mangfoldig og solid høyere utdanningssektor og forskningssystem		
- antall studiepoeng per faglig årsverk² - andel kvinner i dosent- og professorstillinger - andel midlertidig ansatte i undervisnings- og forskerstillinger - andel av samlingene og objektene ved universitetsmuseene som er tilstrekkelig sikret og bevart		

Se Database for statistikk om høgre utdannings (DBH) nettside for dataspesifikasjon.

2.2 Om prøveordningen med utviklingsavtaler

Departementet prøver ut en ordning med flerårige utviklingsavtaler mellom departementet og den enkelte institusjon (universitet/statlig høyskole). I 2016 har det vært dialog om avtaler med Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Universitetet i Oslo, Universitetet i Stavanger, Høgskolen i Sørøst-Norge og Høgskolen i Østfold. Departementet vil utvide prøveordningen og vil ha dialog om avtaler med ytterligere fem institusjoner i 2017: Nord universitet, Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet, Høgskulen på Vestlandet, Universitetet i Bergen og Høgskolen i Innlandet. Hensikten med utviklingsavtalene er at institusjonene får en tydeligere profil, og at det på sikt blir en bedre arbeidsdeling i universitets- og høyskolesektoren. Kvalitet i utdanning og forskning er det overordnede målet.

Innholdet i avtalene utarbeides i hovedsak etter initiativ fra institusjonen, men departementet kan også ta initiativ til at enkelte forhold drøftes. En forutsetning for utviklingsavtalen er at

¹ Kandidatmåltall fremgår av *Orientering om statsbudsjettet 2017 for universitet og høyskolar*.

² Sammen med de andre styringsparametrene under sektormål 1 og 2, gir denne styringsparameteren indikasjoner på utviklingen i effektiviteten ved den enkelte institusjonen.

departementet og institusjonen er enige om innholdet. Departementet tar sikte på at avtalene skal vare i 3-4 år, og at vurdering av måloppnåelse vil skje gjennom måleparametre eller på annen måte som institusjonen og departementet er blitt enige om som del av avtalen. Målene i utviklingsavtalen må være operasjonaliserbare og etterprøvbare og skal være en integrert del av eller samordnes med institusjonens øvrige målstruktur.

Utviklingsavtalene skal bidra til den faglige utviklingen ved institusjonene, og de skal være til støtte for styret. Utviklingsavtalene har ikke som formål at departementet skal lenger inn i virksomhetsstyringen til institusjonene. Avtalene rokker ikke ved det ansvaret styret har for planer, strategier og forvaltning. Avtalene kan imidlertid tjene som instrument for å løfte saker eller områder hvor institusjonenes styre og ledelse ser behov for å ha særlig trykk på gjennomføring.

Prøveordningen skal legge grunnlaget for at utviklingsavtaler kan bli en fast del av styringsdialogen for alle de statlige institusjonene. Departementet vil i den forbindelse også vurdere behovet for forenklinger i målstrukturen for sektoren, i dialog med institusjonene.

Departementet tar sikte på at alle de statlige institusjonene skal ha utviklingsavtaler fra 2019. Det innebærer at departementet tar sikte på dialog om utviklingsavtaler med de resterende elleve institusjonene i 2018.

Departementet mener at utviklingsavtalene får større effekt ved å knytte økonomiske virkemiddel til dem, og tar sikte på å legge frem forslag til dette i Prop. 1 S (2017–2018) for Kunnskapsdepartementet.

2.3 Utviklingsavtale med Universitetet i Oslo

Universitetet i Oslo (UiO) ble av Kunnskapsdepartementet spurt om å delta som pilotinstitusjon i arbeidet med utvikling av flerårige utviklingsavtaler mellom departementet og den enkelte institusjonen.

Intensjonen med avtalen er å styrke institusjonens strategiske utvikling innenfor de overordnede rammene for sektoren. Avtalen inneholder mål på prioriterte utviklingsområder som skal bidra til å tydeliggjøre institusjonens profil og på sikt gi bedre arbeidsdeling i sektoren.

Innholdet i avtalen er utarbeidet gjennom en prosess i 2016 med innspill fra UiO og dialog med departementet blant annet i fellesmøte for pilotinstitusjonene og i etatsstyringsmøtet.

UiO har en uttalt målsetting om å ytterligere styrke sin internasjonale posisjon. Det er således et grunnleggende premiss at utviklingsavtalen bidrar til å videreutvikle UiO som et europeisk ledende og forskningsintensivt universitet innenfor et bredt spekter av disipliner og fag – samtidig som profesjonsfakultetenes brede samfunnsansvar ivaretas. Disse ambisjonene er forankret i UiOs *Strategi 2020*.³ Det legges for øvrig til grunn at rapporteringen i forbindelse med avtalen ikke skal bidra til økt rapporteringsbyrde/byråkratisering.

³ <http://www.uio.no/om/strategi/Strategi2020Norsk.pdf>

Målene i utviklingsavtalen skal realiseres innen våren 2020. Endelig rapport om måloppnåelse skal inngå i UiOs årsrapport for 2019 som ferdigstilles i mars 2020.

I 2017 vil det ikke være knyttet midler til avtalen. Målene i avtalen skal kunne realiseres innenfor eksisterende finansielle ressurser. Dersom departementet vil knytte økonomiske virkemidler til utviklingsavtalen i avtaleperioden, tar departementet initiativ til dialog om eventuell justering av avtalen slik at den tilpasses nye forutsetninger.

Institusjonen skal omtale status for oppfølging av avtalen i årsrapporten hvert år. Her skal det fremgå hva som er status på måleparametre/milepæler sammenlignet med utgangspunktet for avtalen.

Første dialog om utviklingsavtalen er etatsstyringsmøtet våren 2018. Denne dialogen kan også gi muligheter for justeringer i avtalen.

Utviklingsmål for Universitetet i Oslo

Det overordnede målet for utviklingsavtalen mellom UiO og departementet er *økt utdanningskvalitet og internasjonalisering basert på forskning av høyeste kvalitet – innenfor et bredt spekter av fag og disipliner.*

1. Fremragende utdanningskvalitet

UiO har som ambisjon å knytte forskning og utdanning enda tettere sammen og derigjennom styrke utdanningskvaliteten. For et internasjonalt ledende universitet er forskning nært knyttet til – og avhengig av – utdanningsvirksomheten ved institusjonen. Som et forskningsintensivt breddeuniversitet med flere universitetsmuseer har også UiO en unik mulighet til å skape enda mer tverrfaglige forsknings- og utdanningsmiljøer. UiO har som ambisjon at dette skal utnyttes enda bedre. UiO er også opptatt av å sikre gode utviklingsvilkår for profesjonsfagene, og vil sikre at øvrige tiltak for styrket utdanningskvalitet bidrar til et slikt overordnet hensyn.

Måloppnåelsen vurderes på bakgrunn av gjennomføring av utvalgte tiltak og analyser av nøkkeltall:

- A. *Samordning av undervisningsressurser:* UiO vil i 2017 etablere en koordinerende enhet for støtteressurser for utdanning (Senter for læring og utdanning). Å samle eksisterende støtteressurser knyttet til utdanningsområdet under en tydelig faglig ledelse, vil gi arbeidet med utdanningskvalitet ved institusjonen et ytterligere løft. UiO vil også vurdere muligheten for å opprette et akademi for fremragende utdanning, som kan ses i sammenheng med det øvrige arbeidet med meritteringstiltak ved UiO. En slik satsing vil ha overføringsverdi i sektoren. Måloppnåelse vurderes på bakgrunn av gjennomføring av tiltakene.
- B. *Fysisk læringsmiljø:* Med støtte i «Masterplan for eiendommer» vil UiO arbeide med hvordan nye digitale arbeids- og samhandlingsvaner bør prege utformingen av det fysiske læringsmiljøet i form av bygningsmessige og arkitektoniske løsninger mv. Spesielt skal mulighetene for en kompetanseoppbygging i tilknytning til UiOs forskningsmiljøer innen læring og pedagogikk forsøkes utnyttet. Målet er at arbeidet skal munne ut i et sett prinsipper eller en veileder for utvikling av fremtidens undervisningslokaler og hvordan det best mulig kan legges til rette for studentenes egen læring i en digital kontekst. I lys av at en stadig større del av institusjonens samlede økonomiske ramme fremover vil måtte bli brukt til å vedlikeholde historiske/vernedede bygninger, vil UiO utrede alternative bærekraftige

eierskapsmodeller for disse byggene. Dette er særlig relevant for den selvforvaltende delen av sektoren. Måloppnåelse vurderes på bakgrunn av gjennomføring av tiltakene.

- C. *UiOs lærerutdanninger*: UiO er Norges største lektorutdanner på universitetsnivå. ProTed – senter for fremragende utdanning, i samarbeid med Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet, har som mål å fremme kvalitet i høyere utdanning og bidra til utviklingen av integrerte lærerutdanninger. UiO vil utvikle en mer helhetlig profil på lærerutdanningene, blant annet gjennom å videreutvikle samarbeidet med Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) og Oslo kommune. Måloppnåelse vurderes på bakgrunn av gjennomføring av konkrete samarbeidstiltak med HiOA og Oslo kommune knyttet til lærerutdanningene, og årlig analyse av søker- og kandidattall for UiOs lærerutdanninger.
- D. *Poenggivende praksis*: UiO vil legge til rette for bedre kontakt mellom academia og arbeidsliv i utdanningsprogrammene, blant annet gjennom å sikre uttelling for praksis i ulike utdanningsprogrammer. Måloppnåelse vurderes på bakgrunn av utvikling av system for poenggivende praksis i nært samarbeid med partene i arbeidslivet, og årlig analyse av antall kandidater med poenggivende praksis i arbeidslivet.
- E. *Studiepoengproduksjon*: UiO har som ambisjon å løfte studiepoengproduksjonen per student (studiesuksess). UiO vil gjennomføre en omfattende analyse av studiesuksess ved UiO i 2017. Måloppnåelse vurderes for øvrig på bakgrunn av årlige analyser av kandidat- og studiepoengtall.
- F. *Evalueringsav utdanningskvalitet*: UiO vil utarbeide en rapport om andre universiteters metoder for evaluering av utdanningskvalitet, og på basis av dette vurdere å innføre en egen metode for slik evaluering for å kunne bidra til årlige forbedringer av utdanningskvaliteten. Et slikt prosjekt vil kunne ha stor relevans for sektoren.
- G. *Bedre arbeidsdeling i sektoren*: På sikt – når flere institusjoner omfattes av utviklingsavtaler – kan koordinering av fagtilbud inngå som en del av avtalegrunnlaget. I løpet av 2017 vil UiO arbeide for å utvikle minst en konkret modell for nasjonalt SAK-samarbeid innenfor et spesifikt fagområde – med økt internasjonal synlighet og faglig kvalitet som drivere. Måloppnåelse vurderes på bakgrunn av fremdrift i UiOs prosesser knyttet til nasjonal og nordisk arbeidsdeling.

2. Økt forskningsaktivitet i Horisont 2020

Deltakelse i Horisont 2020 er en tydelig indikator på forskningskvalitet. UiO har økt EU-deltakelse som en av de viktigste prioriteringene i tråd med regjeringens «Strategi for forsknings- og innovasjonssamarbeidet med EU». Når det gjelder ERC-tildelinger generelt, ligger UiO på et godt internasjonalt nivå; når det gjelder tilslag innenfor tematiske satsinger og enkelte fagretninger – herunder medisin og IKT – har institusjonen et forbedringspotensial, jf. bl.a. Forskningsbarometeret 2016.

Måloppnåelsen vurderes på bakgrunn av gjennomføring av utvalgte tiltak og analyser av nøkkeltall:

- A. *Oppfølging av EU-benchmark*: UiO har – med utgangspunkt i UiO og ulike europeiske universiteter – gjennomført en sammenlignende undersøkelse av faktorer som påvirker deltakelse i EU-forskning. I lys av undersøkelsen er det fremkommet en rekke anbefalinger til tiltak som UiO vil implementere. Tiltakene omhandler bl.a. et styrket støtteapparat for

prosjekter i driftsfasen, interne incentiver for koordinatorprosjekter, og mer systematisk kompetansebygging ved institusjonen. Konkret innfasing av tiltak vil besluttes i 2017.

- B. *Søknader og gjennomslag innenfor de tematiske områdene i Horisont 2020*: UiO har et potensial for større gjennomslag innenfor tematiske områder i Horisont 2020, herunder helse. UiO vil forsterke samhandlingen med Helse Sør-Øst/Oslo universitetssykehus (HSØ/OUS) for bedre å utnytte det potensialet som ligger i et samarbeid i forbindelse med søknader til helseprogrammet. Måloppnåelse vurderes på bakgrunn av årlig analyse av relevante nøkkeltall (antall søknader, prosjekter mv.) samt samarbeidsprosjekter med HSØ/OUS i forbindelse med søknader innen helse i Horisont 2020.
- C. *Rekruttering innen Marie Skłodowska Curie Actions (MSCA)*: UiO har et godt utgangspunkt innenfor MSCA, men ønsker å tiltrekke seg enda flere gode enkeltkandidater – særlig på post.doc-nivå (MSCA-IF). UiO vil sette i gang en særskilt analyse/benchmark av sammenlignbare institusjoner i Europa som lykkes på dette området, for på denne måten utforme målrettede tiltak. Det antas at en slik analyse vil være av interesse for sektoren som helhet. Måloppnåelse vurderes for øvrig på bakgrunn av årlig analyse av relevante nøkkeltall (antall søknader, prosjekter mv.).

3. Mer omfattende internasjonalt forsknings-, utdannings- og innovasjonssamarbeid

Kunnskap kjenner ingen landegrenser. Et hovedmål i [Strategi 2020](#) er at Universitetet i Oslo skal være et grensesprengende universitet, både faglig og geografisk. Som et ledd i dette skal UiO legge bedre til rette for tverrfaglig samarbeid. Tverrfaglighet skal vektlegges innenfor forskning og utdanning både hjemme og ute. Det internasjonale engasjementet skal bli enda større, blant annet gjennom økt deltakelse i strategiske partnerskap, klyngesamarbeid og i det europeiske forskningsområdet. Økt internasjonalisering av utdanningene vil også være med på å løfte utdanningskvaliteten ytterligere

Måloppnåelsen vurderes på bakgrunn av gjennomføring av utvalgte tiltak og analyser av nøkkeltall:

- A. *Europeisk universitetsnettverk*: Det nystartede nettverket «The Guild of European Research-Intensive Universities», hvor UiO er eneste norske medlem, har ambisjoner om et bredt, inter-institusjonelt samarbeid innenfor forskning, utdanning og innovasjon – i tillegg til et forsterket nærvær til politiske prosesser i EU. Etableringen av Guild Policy Labs skal bidra til en enda sterkere tilknytning mellom akademia og samfunn. Måloppnåelse vurderes ved kvalitativ vurdering av resultater (antall og type samarbeidsprosjekter, arrangementer, mv.).
- B. *Innovasjonsløft ved UiO og samarbeidsprosjekter med internasjonalt næringsliv*: UiO vil fortsette å styrke koblingen mellom fremragende grunnforskning og nytt næringsliv. Som en følge av satsingen «Innovasjonsløft for UiO» vil det implementeres målrettede tiltak innen utdanningsområdet i løpet av 2017-18. Videre har UiO som ambisjon å utvikle samarbeidsprosjekter med næringslivet, primært innenfor rammen av «The Guild» – for UiOs del ideelt innen livsvitenskaps-området og tilhørende klyngeambisjoner. Måloppnåelse vurderes for øvrig ved årlig analyse av relevante nøkkeltall fra UiOs TTO.
- C. *UiO: Livsvitenskap og ny nylivsvitenskap-klynge*: Livsvitenskapen har stort næringspotensial og vil gi arbeidsplasser og nødvendig omstilling til en grønnere økonomi. Et nytt bygg for livsvitenskap, farmasi og kjemi ved UiO skal legge til rette for fremragende forskning, undervisning og innovasjon i tett samarbeid med helseforetak, kommune og næringsliv. På

sikt har UiO ambisjoner om at Gaustadbekkdalen skal utgjøre sentrum for en ny livsvitenskap-klynge. Måloppnåelse vurderes på bakgrunn av prosjekter og resultater knyttet til UiO:Livsvitenskap, og fremdrift i klynge-etablering.

- D. *Studentutveksling og samarbeid med utenlandske institusjoner*: UiO vil utvikle den internasjonale profilen på studieprogrammene og legge til rette for økt studentutveksling. UiO har som ambisjon å øke antallet utreisende utvekslingsstudenter og inngå flere gjensidig forpliktende avtaler om langvarig studieprogramsamarbeid med utenlandske institusjoner. Måloppnåelse vurderes på bakgrunn av innfasing av «fritt semester» i flere studieprogrammer, samt årlig analyse av relevante nøkkeltall (utreisende utvekslingsstudenter, andelen studenter med utvekslingsopphold, felles grader, doble grader, felles semestre/emner og PhD cotutelle-avtaler).

3. BUDSJETT FOR 2017

Stortinget har vedtatt statsbudsjettet for 2017, jf. Innst. 12 S (2016–2017) og Prop. 1 S (2016–2017). Vi ber institusjonen merke seg de føringer og forventninger som er gitt av komiteen i innstillingen.

3.1 Budsjettvedtak kap. 260 post 50

Stortinget har bevilget totalt 33,1 mrd. kroner over kap. 260 post 50 i 2017 til universiteter og statlige høyskoler.

Kunnskapsdepartementet tildeler med dette **5 304 829 803 kroner** til Universitetet i Oslo.

Tabellen nedenfor viser saldert budsjett for 2016, endringene i budsjettrammen fra 2016 til 2017 og saldert budsjett for 2017, jf. Innst. 12 S (2016–2017).

<i>Tabell 1</i>	<i>Beløp</i>
Saldert budsjett 2016 ¹	5 173 147 000
Konsekvensjustering	-35 095 500
Justering for pris- og lønnsøkning	101 551 000
Nye rekrutteringsstillinger	4 004 000
Nye studieplasser	2 282 500
Andre budsjettendringer	-7 956 000
Uttrekk som følge av endringer i finansieringssystemet	-1 613 818 000
Uttelling som følge av endringer i finansieringssystemet	1 680 714 803
Saldert budsjett 2017	5 304 829 803

¹Saldert budsjett 2016 inkluderer midler til nye rekrutteringsstillinger tildelt i løpet av 2016.

For en forklaring av de enkelte endringene vises det til *Orientering om statsbudsjettet 2017 for universitet og høyskolar*.

Departementet kommer i supplerende tildelingsbrev tilbake til fordeling av midler til femårige grunnskolelærerutdanninger, midler for å stimulere til samarbeid, arbeidsdeling, konsentrasjon og sammenslåinger, midler til utvikling av kompletterende utdanningstilbud og til nye

studieplasser i kompletterende utdanning for flyktninger, samt midler til oppgradering av bygg for selvforvaltende institusjoner.

3.2 Budsjettvedtak kap. 281 post 01

Stortinget har bevilget totalt 248,9 mill. kroner over kap. 281 post 01 i 2017 til felles tiltak for universiteter og høyskoler.

Midlene som står oppført i tabellen nedenfor, tildeles med dette Universitetet i Oslo.

Tabell 2 Midler over kap. 281 post 01

<i>Tiltak</i>	<i>Beløp</i>
Saving Oseberg 2	5 000 000
Sum tildeling over kap. 281 post 01	5 000 000

Saving Oseberg 2

Midlene skal brukes til oppfølging av sikring og bevaring av vikingskipene (Saving Oseberg 2), blant annet til å beholde forskere som allerede er i prosjektet.

De tildelte midlene kan kreves helt eller delvis tilbakebetalt dersom de ikke benyttes i samsvar med forutsetningene.

3.3 Budsjettvedtak kap. 281 post 45

Stortinget har bevilget totalt 13,4 mill. kroner over kap. 281 post 45 i 2017 til investeringer i utstyr og vedlikehold i universitets- og høyskolesektoren.

3.4 Fullmakter

Stortinget har gitt de statlige universitetene og høyskolene særskilte fullmakter som fornyes for ett år av gangen i forbindelse med Stortingets behandling av statsbudsjettet. I tillegg har departementet delegert en rekke administrative fullmakter til institusjonene. En fullstendig oversikt over delegerte fullmakter finnes vedlagt.

4. ANDRE FORUTSETNINGER OG KRAV

4.1 Effektivisering

Institusjonen skal arbeide systematisk med å utnytte tildelte ressurser bedre og øke produktiviteten. Digitalisering av arbeidsprosesser og tjenester (digitalt førstevalg) er et sentralt virkemiddel i dette arbeidet, sammen med for eksempel omorganisering, prosessforbedring og annen bruk av teknologi. I årsrapporten skal institusjonen gjøre rede for iverksatte og planlagte effektiviseringstiltak. Det skal her fremgå at tiltak som inneholder digitalisering av arbeidsprosesser og tjenester, er særlig vurdert. Det skal også gjøres rede for hvordan effektiviseringsgevinstene av tiltakene hentes ut, slik at de kan omdisponeres til prioriterte områder.

4.2 Læringer

For å sikre det fremtidige behovet for faglært arbeidskraft og gi ungdom muligheter til å gjennomføre videregående opplæring, må den statlige forvaltningen gjøre en større innsats for å skape flere lære plasser. Regjeringen og partene i arbeidslivet signerte våren 2016 en ny samfunnskontrakt for flere lære plasser for perioden 2016–20. Målet med den nye kontrakten er å sørge for at alle kvalifiserte elever som ønsker det, skal få tilbud om lære plass. Se mer informasjon på nettsiden laringloftet.no. Vi viser også til Statens personalhåndbok, kapittel 9.10 *Særavtale om lønns- og arbeidsvilkår for læringer og lære kandidater i staten*.

I tildelingsbrevet for 2015 satte Kunnskapsdepartementet et krav om at universitetene og de statlige høyskolene skulle øke antall læringer med 50 prosent fra 2014 til 2016. Pr. november 2016 var dette delmålet nådd for institusjonene samlet, men det er fortsatt flere av de store institusjonene som har få læringer i forhold til totalt antall administrativt tilsatte. Departementet viser til samfunnskontrakten mellom regjeringen og partene i arbeidslivet for perioden 2016–20 og forventer at alle institusjoner bidrar til fortsatt økning av antallet læringer frem til 2020. Alle statlige virksomheter skal knytte seg til opplæringskontoret *OK Stat* eller et annet opplæringskontor.

4.3 Samfunnssikkerhet og beredskap

[Styringsdokument for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i kunnskapssektoren](#) (revidert oktober 2016) skal ligge til grunn for institusjonens arbeid på dette feltet. Institusjonen skal utføre virksomhetstilpassede risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) minimum annet hvert år, ha oppdaterte krise- og beredskapsplaner og gjennomføre årlige kriseøvelser. Disse kravene til samfunnssikkerhet og beredskap omfatter også informasjonssikkerhetsarbeidet. Institusjonen skal påse at informasjonssikkerhetsarbeidet er i samsvar med eForvaltningsforskriften og de fem tiltaksområdene i Kommunal- og moderniseringsdepartementets [Handlingsplan for informasjonssikkerhet i statsforvaltningen 2015-2017](#). Vi viser til [UNINETTs veiledning til ledelsessystem for informasjonssikkerhet](#), Nasjonal sikkerhetsmyndighets [anbefalte tiltak mot dataangrep](#) og [Veiledning i beredskapsplanlegging](#) utarbeidet av Utdanningsdirektoratet og Politidirektoratet (revidert desember 2015).

Institusjonen har ansvaret for å tilrettelegge for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap ved virksomheter den/det har ansvar for, herunder overfor § 1.4.4-organer og eventuelle institutter i utlandet. Institusjonen bør vurdere tilrettelegging av arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap overfor aksjeselskaper hvor institusjonen har over 50 prosent eierskap i.

Med utgangspunkt i tidligere årsrapportering fra universiteter og statlige høyskoler samt andre undersøkelser, har departementet særskilt oppmerksomhet om samfunnssikkerhet og beredskap, herunder også informasjonssikkerhet.⁴ Det forventes at styret tillegger dette arbeidet samme viktighet. Institusjonen skal rapportere om sikkerhets- og beredskapsarbeidet i årsrapporten for 2017, se vedlagte rapporteringskrav.

⁴ Se blant annet Riksrevisjonens [Dokument 1 \(2016-2017\) Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2015](#) og forskningsrapporten [Styring av informasjonssikkerheten i universiteter og høyskoler](#)

4.4 Bygg og infrastruktur

Bygg og infrastruktur er viktige strategiske virkemidler for høyere kvalitet i utdanning og forskning. Styret har ansvar for å sikre arealeffektive, miljøvennlige og fremtidsrettede løsninger som legger til rette for moderne arbeids- og læringsformer.

Kunnskapsdepartementet forutsetter at nye private leiekontrakter inneholder klausul om fremleie. Klausul om oppsigelse skal vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Selvforvaltende institusjoner skal ha langtidsplaner for verdibevarende vedlikehold med tilhørende årlige budsjettavsetninger, som også bidrar til å hente inn deler av vedlikeholdsetterslepet.

Departementet har satt samfunns- og effektmål for større bygge- og rehabiliteringsprosjekt i sektoren. Institusjonene må ta hensyn til disse målene i styringen av og planene for virksomheten.

4.5 Overgang mellom fagskoleutdanning og universitets- og høyskoleutdanning

Regjeringen har nylig lagt frem Meld. St. 9 (2016–2017) *Fagfolk for fremtiden fagskoleutdanning*. Regjeringen mener at det er viktig å legge til rette for gode og forutsigbare overganger mellom fagskoleutdanning og universitets- og høyskoleutdanning og for at det gis en rimelig avkortning (fritak) der utdanningens læringsutbytte tilsier det. Fritaksvurderinger foretas på grunnlag av søknader fra enkeltstudenter som mener at de har en faglig bakgrunn som tilsvarer læringsutbyttet i ett eller flere emner ved det aktuelle studieprogrammet.

Vedtak i slike saker er å regne som enkeltvedtak etter forvaltningsloven, med de rettigheter som utløses av dette etter forvaltningsloven kapittel VI, jf. lov om universiteter og høyskoler § 7-6 annet ledd. Grundige vurderinger om fritak for fagskoleutdanning ved universiteter og høyskoler, og omvendt, må basere seg på det fastsatte læringsutbyttet for de ulike utdanningene.

4.6 Samarbeid med studentsamskipnaden

Godt samarbeid mellom utdanningsinstitusjonen og studentsamskipnaden er viktig for å fremme et godt studiemiljø og et helhetlig velferdstilbud for studentene. Flere studentsamskipnader opplever utfordringer knyttet til boliger for studenter med kortere studieopphold, og som ikke nødvendigvis vil ha behov for bolig gjennom et helt semester. Dette medfører at en del studenthybler i kortere perioder ikke brukes til tross for stor etterspørsel fra studentene. Departementet oppfordrer institusjonene til å ha et tett samarbeid med studentsamskipnadene, slik at belegget i studentboligene blir så jevnt som mulig gjennom året.

4.7 Åpen forskning

Åpen tilgang til forskningsresultater og tilgjengeliggjøring og deling av data er viktig for bedre kvalitet i forskningen og er samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Regjeringen vil følge opp forslagene fra rapporten *Nasjonale retningslinjer for åpen tilgang til forskningsresultater* og tar sikte på å legge frem nasjonale retningslinjer for tilgang til

forskningsresultater i løpet av 2017. Som oppfølging av Meld. St. 27 (2015–2016) *Digital agenda for Norge – IKT for en enklere hverdag og økt produktivitet*, vil regjeringen i 2017 også utarbeide en strategi/handlingsplan for økt tilgjengeliggjøring av forskningsdata.

Universitetene og høyskolene har en avgjørende rolle i arbeidet med å skape økt åpenhet i forskningen. Departementet ber institusjonen om å følge opp dette arbeidet ved å vurdere om *The San Francisco Declaration on Research Assessment* (DORA) kan være en mulig tilnærming for den enkelte institusjon.

4.8 Kommersialisering av offentlig finansiert forskning

Lovendringene i 2003 ga universitetene og høyskolene et tydeligere samfunnsoppdrag for kommersialisering og har bidratt til større likevekt mellom partene i forhandlinger om eierrettigheter.⁵ Loven forutsetter at det skal være en rimelig godtgjørelse i det enkelte tilfellet, men utover dette er det ikke lovfestet en konkret fordelingsnøkkel mellom aktører i en kommersialiseringsprosess. I forarbeidene til loven vises det til at dette gir aktørene fleksibilitet. Det har blitt reist en diskusjon om fordelingsnøkkelen mellom oppfinner (forsker), næringsaktør og universitet. Departementet forutsetter at institusjonene selv vurderer hensiktsmessig fordeling av inntekter.⁶

4.9 Mangfold i akademia

Utdanning og forskning skal være åpen og inkluderende for begge kjønn, for innvandrere og deres etterkommere. Dette er også en forutsetning for høy kvalitet i institusjonenes virksomhet. Universiteter og høyskoler må lykkes med å rekruttere og beholde talenter og skape gode vilkår for ansatte uansett kjønn og bakgrunn. Departementet forventer at institusjonene legger til rette for et mer mangfoldig akademia. Institusjonene kan søke bistand og råd fra Komité for kjønnsbalanse og mangfold i forskning.

4.10 Samarbeid med Universitetssenteret på Svalbard

I Meld. St. 32 (2015-2016) *Svalbard* sier regjeringen at den vil ta vare på og utvikle Universitetssenteret på Svalbard (UNIS) som en unik institusjon for universitetsstudier og forskning på Svalbard, med et fagtilbud og forskningsaktivitet som tar utgangspunkt i de naturgitte fortrinn som beliggenheten gir. Det er et mål at 50 pst. av studentene ved UNIS skal komme fra norske institusjoner. Departementet forutsetter at universitetene utvikler samarbeidet med UNIS ytterligere, gjennom bl.a. å utvikle relevante studietilbud og legge enda bedre til rette for UNIS-opphold i flere av universitetenes studieprogrammer.

⁵Ot. prp. nr. 67 (2001-2002) *Om lov om endringer i lov av 17. april 1970 nr. 21 om retten til oppfinnelser som er gjort av arbeidstakere*

⁶ Internasjonalt finnes det eksempler på 1/3-1/3-1/3, men også alternative modeller. Ved universitetet i Oxford har de for eksempel utviklet en fordelingsnøkkel som varierer utfra størrelsen på inntekter (*Regulations for the Administration of the University's Intellectual property Policy*, University of Oxford 2002).

4.11 Samordning mellom universiteter og helseforetak

Arbeidsgruppen som ble nedsatt av Kunnskapsdepartementet (KD) og Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) for å se på muligheter for samordning mellom universiteter og helseforetak, leverte sin rapport 30. november 2016. I universitets- og høyskolesektoren berører rapportens anbefalinger hovedsakelig de fire universitetene med medisinerutdanning, men det kan også være berøringsflater mot andre universiteter og høyskoler. KD ber om at Universitetet i Oslo i samarbeid med andre berørte universiteter og høyskoler og de regionale helseforetakene, vurderer mulighetene for harmonisering av rutiner og retningslinjer på tvers av sektorene regionalt og nasjonalt. I forbindelse med oppfølgingen bør universitetet vurdere å etablere fellesfunksjoner med helseforetakene der det er hensiktsmessig. Rapporten kan leses på www.regjeringen.no/KD.

5 RAPPORTERING OG RESULTATOPPFØLGING

5.1 Rapportering om resultater og planer

Universiteter og høyskoler skal innen **15. mars 2017** sende dokumentet *Årsrapport (2016–2017)* til postmottak@kd.dep.no, med kopi til Riksrevisjonen. *Årsrapport (2017–2018)* skal sendes inn innen **15. mars 2018**. Departementet gjør oppmerksom på at årsrapporten skal publiseres på virksomhetens nettside innen 1. mai, jf. økonomiregelverket, bestemmelsene kapittel 2.3.3.

Årsrapporten skal gi et dekkende bilde av virksomhetens resultater og gi departementet grunnlag for å vurdere måloppnåelse og ressursbruk. Årsrapporten skal også inneholde planer og budsjett. Nærmere krav til årsrapportene fremgår av dokumentet *Rapporteringskrav for årsrapport (2016–2017)* i Database for statistikk om høgre utdanning (DBH) og vedlagte dokument *Rapporteringskrav for årsrapport (2017–2018)*. Vi minner om at institusjoner som har mottatt SAKS-midler i 2016, må beskrive resultater og måloppnåelse for midlene i *Årsrapport (2016–2017)*, jf. supplerende tildelingsbrev.

Universiteter og høyskoler skal rapportere data til DBH. Krav til datarapporteringen og fristene gjennom året finnes på DBHs nettsider:
<http://dbh.nsd.uib.no/dokumentasjon/rapporteringskrav/index.action>

I tillegg til gjeldende rapportering av arealer og leiekostnader skal alle institusjonene rapportere utløpstidspunkt for inngåtte leiekontrakter til DBH.

Krav til årsregnskapet for 2016 fremgår av vedlagte brev til institusjonene datert 15. desember 2016. Det skal avlegges delårsregnskap pr. 1. og 2. tertial 2017 med frist henholdsvis 1. juni og 1. oktober. Departementet vil i egne brev angi hvilke oppstillinger delårsregnskapene for 2017 skal omfatte. Departementet viser til Finansdepartementets rundskriv R-10/2016 når det gjelder rapportering av regnskapsopplysninger til statsregnskapet i 2017.

En oversikt over hovedtrekkene i styringsdialogen mellom departementet og institusjonene er vedlagt.

5.2 Budsjettforslag for 2019

Institusjonene skal utarbeide budsjettforslag, dvs. satsingsforslag utenfor rammen.

Departementet bruker satsingsforslagene til å identifisere de viktigste behovene i universitets- og høyskolesektoren.

Frist for innsendelse av budsjettforslag for 2019 er **1. november 2017**. Forslagene sendes til postmottak@kd.dep.no. Se vedlegget *Veiledning for fremstilling av budsjettforslag for 2019*.

Departementet gjør oppmerksom på at [utredningsinstruksen](#) er revidert med virkning fra 1. mars 2016.

5.3 Styringsdialogen i 2017

Departementet tar sikte på at det blir holdt etatsstyringsmøter med universiteter og statlige høyskoler annethvert år. Alle institusjonene får skriftlig tilbakemelding fra departementet hvert år. Institusjonene som ikke hadde etatsstyringsmøte i 2016, blir innkalt til etatsstyringsmøte i 2017. I tillegg innkalles de nye institusjonene i prøveordningen med utviklingsavtaler.

Etatsstyringsmøtene skal være en strategisk dialog mellom departementet og institusjonens styre om institusjonens utvikling. Sentrale tema i møtene vil være profil, ambisjoner, strategiske prioriteringer og utfordringer, sett i lys av nasjonale mål og prioriteringer, samt institusjonens resultater og rammebetingelser. En del av denne dialogen vil ta utgangspunkt i målstrukturen og bruk av denne som styringsverktøy. For de nye institusjonene i prøveordningen med utviklingsavtaler, vil etatsstyringsmøtene også brukes til en dialog om målene som skal inngå i avtalen med den enkelte institusjonen.

Universitetet i Oslo blir ikke innkalt til etatsstyringsmøte i 2017, men får en skriftlig tilbakemelding fra departementet i løpet av 1. halvår 2017 på bakgrunn av *Årsrapport (2016–2017)*, tilstandsrapporten for universitets- og høyskolesektoren 2017 og resultatrapporteringen til DBH.

Med hilsen

Toril Johansson (e.f.)
ekspedisjonssjef

Lars Vasbotten
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Vedlegg oppgitt nedenfor finnes på departementets nettside:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/tildelingsbrev-til-universiteter-og-hoyskoler-2017/id2522004/>

- *Orientering om statsbudsjettet 2017 for universitet og høyskolar*
- Fullmakter
- Hovedtrekk styringsdialogen
- *Rapporteringskrav for årsrapport (2017–2018)*
- Veiledning for fremstilling av budsjettforslag for 2019
- Brev av 15. desember 2016 om regnskap

Kopi:

Riksrevisjonen

Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Studentsamskipnaden i Oslo og Akershus

Norsk senter for forskningsdata